Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...найй 1921 оной ...брийн 21-һээ гарана | № 262 (14282) | 1973 оной ноябриин 6, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...ҮХЭД ХОНИШОД! ХЭЖЭНГЫНХИДЭИ ...ҮСХЭЛЫЕ ХАЛУУНААР ДЭМЖЭЕ!

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

ХЭЖЭНГЫН АЙМАГАЙ СОВХОЗУУДАЙ ХОНИШОД БОЛОН ЗООВЕТМЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ СОЦИАЛИС УЯЛГА ТУХАЙ

...ой мяха, нооһо ехээр үйлэдбэ... саашадаа хонин һүрэгөө олошо... тула Хэжэнгын аймагай совхо... хонишод, зооветмэргэжэлтэдэй социалис уялга һайшаагдаа. ...ублика дотор нооһо, хониной мяха ехээр абаха, хурьгадые олоор түлжүүлжэ, хонин һүрэгөө түргэн олошоруулхын тула бүхы хонишод болон зооветмэргэжэлтэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, колхоз болон совхозуудай партийна организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд уялгалагдаба.

Хониной мяха, нооһо ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха социалис уялгаяа колхоз, совхозуудай коллективүүдэй хэр дүүргэжэ байһые саг үргэлжэ харуулха гэжэ республикын, аймагуудай газетэнүүдэй редакцинууд, республикын Министрнүүдэй Соведэй телевидениин болон радио-дамжуулгын комитет уялгалагдаһан байна.

ХЭЖЭНГЫН АЙМАГАЙ СОВХОЗУУДАЙ ХОНИШОД БОЛОН ЗООВЕТМЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГА

...нингаа XXIV съез... шиидхэбэринүүдые бэе... байгша ондо абаһан ...ис уялгаяа дүүргэхын ... тэмсэжэ, Хэжэнгын ... совхозуудай хони... ...һэдэхи табан жэлэй ...ахы, гурбадахи жэлые ...татайгаар дүүргэжэ ...

...адоной энэ үеынхидэ ... аймаг дотор хонин ... 8 мянган толгойгоор ...ооо. Эдэ жэлнүүдтэ ...удта хонидой типовой ...ашаа, байранууд ба... холын бэлшээри... хонидые уһалха ...гдэһэн гүнзэгы худа... ...хеэрэгдээ, хонишодой ... байдалшье һураггүй ...уулагдаа. Зуун эхэ ...бүриһөө 100, тэрэнһээ ...е хурьга абадаг тү... ...үл жэлһээ жэлдэ оло... «50 лет Октября» ...ой хонишон Ц. В. Цы..., Хэжэнгын совхозой ... Ш. Намжилов, За... ...н совхозой хонишод ...шаева, А. Шалуев, «Первомайский» совхозой хонишон Д. Жамбалов болон бусад нооһо ехээр хайшална, хониной мяха ехээр абана.

Үбэлжэлгэдөө ороод байхадаа, хонин һүрэгөө олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлэн, тэрэнэй үндэһөөр саашадаа тарган мяха, торголиг нооһо ехээр абаха, гүрэндөө элбэгээр худалдахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидээбди. Гансашье үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ, 1974 ондо түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор нооһо, хониной мяха ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха бэшэ, мүн саашадаа табан жэлэй түсэбтэ даабарине бүхы дүнгөөр дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжо хангахабди. Энээн дээрэһээ аймагай совхозуудай хонишод дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга бэедээ даажа абаба.

1974 ондо 50 мянганһаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлээд, эхэһээнь һалгааха болотор хурьган бүхэнине 24 килограмм шэгнүүртэй болгохобди. Энээнэй ашаар 1,2 мянган тонноһоо бага бэшэ хониной мяха абаха, хонин бүриһөө 3,2 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалжа, бүхыдөө нооһо үйлэдбэрилгые 4200 центнертэ хүргэхэ зорилготойбди. Гүрэндөө 4,9 мянган центнер нооһо худалдаха гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанһаа 525 центнерээр ехэ нооһо үгэхэбди. Тиигэжэ урда жэлнүүдтэ гүрэндэ нооһо дутуу худалдаһанаа хүсүүлхэбди.

Хониной тарган мяха ехээр абахын тула зун-намарай үедэ 25—30 мянган хонидые шахажа, гүрэндэ тушаагдаха хонин бүхэнэйнгөө шэгнүүрые 4—5 килограммаар ехэ болгохо, тэрэнэй ашаар хониной мяха абалгые 20 процентээр дээшэлүүлхэбди. Гүрэндөө 15,9 мянган центнер хониной мяха худалдажа, жэлэй эсэстэ бүхы хонин һүрэгөө 135 мянганда хүргэхэбди.

Загаһатын, Хэжэнгын болон Чисаанын совхозуудай хонишод бүришье дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа. Тэдэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө 95-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,4—3,6 килограмм нооһо хайшалха, хонин һүрэгөө 8—10 процентээр олошоруулха зорилготой.

Аймагай түрүү хонишод, нүхэд Ц. Цыденова, Ш. Намжилов, Н. Балдандоржиева, Д. Жамбалов, Е. Нестеров, Л. Дамшаева гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 105—115 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4—5 килограмм нооһо хайшалха, хурьгадаа 28 килограмм шэгнүүртэй болгожо эхэһээнь һалгааха уялга абанхай.

Энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ хонишоднай хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар бэлдээ. Хурьгадаа хаһа сагтань эхэһээнь һалгаажа, богони болзор соо хонидойнгоо нооһо хайшалжа дүүргээ, саг сооhь искусственна аргаар үрэжүүлээ. Нёдондонойхидо, орходоо хараа байса ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдээ. Олонхи хонишод сөһэдынгөө отарануудта хэрэгтэй үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Ажахы бүхэндэ хонишодой һайнаар хүдэлхэ, түбхинэмэ зохидоор ажаһууха, бүхы хэрэгтэй юумэ, таарамжатай эрхэ байдал бии болгогдохо байна. Социалис мүрысөөндэ хабаадалсажа, эрхим үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө хонишодые урмашуулха бүхы хэмжээнүүд хараалагданхай.

Хонин ажалай материальна баазые һайжаруулхын тула 1974 ондо хонидой нооһо хайшалха томодхогдоһон 4 пункт шэнээр барижа, бүхы хонидоо хүдэлмэриин 15 үдэр соо хайшалха аргатай болгохобди. Мүн хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ томодхогдоһон 25 пункт, хонидой 6 шэнэ хашаа, хонишодой һууха 12 байрын гэр бодхоохобди. Холын бэлшээрие һайнаар хэрэглэхын тула тэндэ хонидые оруулха 25 һарабша түхеэрхэбди.

Түрүүшүүлэйнгээ дүй дүршэлые түргэнөөр, ашаүрэтэйгөөр дэлгэрүүлхын тула аймагайнгаа түрүү хонишод Ц. Цыденова, Ш. Намжилов, Л. Дамшаева гэгшэдэй бригадануудта түрүү дүй дүршэлэй һургуулинуудые эмхидхэхэбди. Эхэ хонидой, үсхэбэридэ табигдаха эмэ түлгэнүүдэй отарануудта хүдэлдэг бүхы хонишодые һургажа, нэгэдэхи, хоёрдохи классай болгохобди.

Дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга бэедээ даажа абахадаа, бидэ 1974 онные хонин ажалаа эрид хүгжөөхэ жэл болгохын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоёл гэжэ республикынгаа бүхы хонишодые уряалнабди.

Энэ социалис уялга хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй сутлаанууд дээрэ абтажа, аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй слёт дээрэ баталагдаа.

...ҮРҮҮШҮҮЛДЭ ...УЛААН ТУГ

...ехэ Октябриин социа... революциин хүндэлэлдэ ...һэн социалис мүрысөөн... ...соһон тухайгаа Улаан-... һүнэй комбинадай хү... ...лагшэд мэдүүлһэн юм. ... тус комбинадай ажал... Улаан булангаа суглар... ...һэн ажалайнгаа дүн ...жо, ажалдаа онсо шал... ... нүхэдөө амаршалба. ...болоһон ойн баярай суг... ... КПСС-эй Буряадай об... ... секретарь К. М. Про..., Улаан-Үдын Ленинэй ... мяханай комбинадай ...льна директор Ю. В. ...ов, һүнэй промышлен... ... Буряадай нэгэдэлэй ...ьник И. Д. Дамбуев бо... ...усад хабаадаба.

...бинадай директор В. И. ... элидхэл хэжэ, туйла... ...амжалта, саашанхи хараа ...онууд тухайгаа ингэжэ ...:

— Түсэбтэ табан жэлэй ...ахы, гурбадахи жэлдэ ... коллектив 10 мил... ... 500 мянган түхэригэй ...укци Улаан-Үдэ городой ...алта худалдаха түсэб... Урдаа табиһан түсэб, ...эрэ нэрэтэй солотойгоор ...улхын тулада хүдэлмэри... ...й ехэхэн оролдолго гар... Мүнөө сүүдхын туршада ... тонно һү, 8 тонно кс..., 5,5 тонно зөөхэй, 3 тон... ...орог городой эдеэ хоо... магазинуудта ябуулагдана. ... байһан ажалдаа үнэн ...һөө хандадаг ажалша ... хүдэлмэришэд манда ... III кварталай түсэб, даа... ... амжалтатайгаар дүү... ...эрэгтэ Галина Ефимовна ...ловагай даадаг һүнэй цехэй хүдэлмэришэд ехэхэн хубитаяа оруулаа гэжэ онсо тэмдэглэхэ шухала. Ажалай түрүүшүүл Евдокия Петровна Воловченко, Надежда Ивановна Степанова, Георгий Наумович Рыжаков болон бусад халаан бүриингөө даабари 130 — 135 процент дүүргэжэ, хамта хүдэлдэг нүхэд сооһоо онсо шалгарна. Туйлаһан амжалтаяа бүри батадхажа, жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэхын тулада бидэ бултадаа оролдохо зэргэтэйбди.

Байгша оной III кварталай дүнгөөр республикын эдеэ хоолой предприятинууд сооһоо онсо шалгарһанайнгаа түлөө тус коллектив КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, Верховно Соведэй Президиумэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэһэн юм.

КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь Константин Матвеевич Продайвода дамжуулгын Улаан туг тус комбинадай түрүү хүдэлмэришэдтэ барюулхадаа туйлаһан амжалтаарнь амаршалаад, саашадаа бүри һайнаар хүдэлжэ, хараалһан түсэбөө болзорһоо урид дүүргэхыень хүсэбэ. Улаан-Үдын мяханай комбинадай генеральна директор, партиин Октябрьска райкомой бюрогой гэшүүн нүхэр Шитиков горгүйсэдкомой, партиин Октябрьска райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугуудые барюулаа.

Һайн шанартай продукци бүри ехээр гаргажа, городой ажалшадые сагаан эдеэгээр гүйсэд хангаха тухайгаа эндэ суглараашад мэдүүлбэ. Дүрбэдэхи кварталай туршада энэ ажалша бэрхэ коллектив 2 миллион 500 мянган түхэригэй сагаан эдеэ худалдахаар хараална.

Һүнэй промышленностиин Буряадай нэгэдэлэй начальник И. Д. Дамбуев комбинадай табан хүдэлмэришэдтэ «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн значок зүүлгээ, ажалдаа һайн үрэ дүн туйлаһан олон түрүүшүүлдэ Хүндэлэлэй грамотануудые барюулба.

Д. ХУБИТУЕВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь нүхэр Продайвода дамжуулгын Улаан туг барюулжа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

Хани ёһоной албанай хэрэгээр Москвада ерэһэн БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков Эхэ орондоо ошохоёо ноябриин 3-да мордобо. БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо П. Кубадинский, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, НРБ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр П. Младенов, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, НРБ-гэй арадай оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо А. Семерджиев, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, Болгариин Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ П. Зарев, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретариин туһалагша М. Балев Т. Живковтэй хамта мордолсоһон байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Б. Ниязбеков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесечко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Б. П. Бугаев, Н. М. Пегов, К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат С. К. Цвигун болон бусад тусхай тушаалтад НРБ-гэй, СССР-эй гүрэнэй тугуудай надхуулагдаһан аэродром дээрэ болгар ханинараа үдэшэбэ.

НРБ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Жулев, МНР-һээ СССР-тэ байдаг Х. Банзрагч, КНДР-эй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуураар түлөөлхэ этигэмжэтэ Пак Си Гвон үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

(ТАСС).

А. Н. КОСЫГИН В. ШЕЕЛЬТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан ФРГ-гэй федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеельтэй ноябриин 3-да Кремль соо уулзаба.

Советскэ Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи хоёр талын харилсаа саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар, мүн уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар хөөрэлдөөнэй үедэ һанамжануудаа хэлсэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-һээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. М. Фалин, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн А. П. Бондаренко, ФРГ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд У. Зам, ФРГ-гэй МИД-эй управленинүүдэй начальнигууд Г. Ван-Вель, П. Гермес гэгшэд үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

(ТАСС).

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ

1973 ОНОЙ III КВАРТАЛДА ПРОМЫШЛЕННОСТИИН, БАРИЛГЫН, ТРАНСПОРТЫН, ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ БА ГЭР ҺУУДАЛАЙ ЭРИЛТЭ ХЭРЭГЛЭМЖЭНҮҮДЫЕ ХАНГАДАГ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

1973 оной III кварталда промышленностиин, барилгын, транспортын, худалдаа наймаанай ба гэр һуудалай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангадаг предприятинуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет ингэжэ тогтооно:

1. Эдэ коллективүүдтэ нэгэдэхи һуури олгожо, дамжуулгын Улаан туг барюулха, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэхэ:

МАШИНА БҮТЭЭЛГЫН БА МЕТАЛЛ БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Улаан-Үдын Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводто—продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө — 101,9, ашаг олзын түсэбөө—105,9 процентээр дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ 4,8 процентээр дээшэлүүлһэн;

ЭЛШЭ ХҮСЭНЭЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

«Бурятэнергын» РЭУ-гай урда талын электрическэ сетьнүүдтэ — электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ түсэбөө—115,9 процентээр дүүргэһэн, сетьнүүдтэ электрын элшэ хүсэнэй гээгдэлые 1,3 процентээр бага болгоһон;

ГЕОЛОГИЧЕСКА ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Сэлэнгын геологическа экспедицидэ — ажалай бүтээсэ 18 процентээр дээшэлүүлэн, ашаг олзын түсэбөө—100,4, үрэмдэлгын хүдэлмэриин түсэбөө 128,5 процентээр дүүргэһэн;

АШАГТА МАЛТАМАЛАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Ципиканай приискдэ — продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө 102,6 процентээр дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ 29,6 процентээр дээшэлүүлһэн, түсэбһөө гадуур 110 мянган түхэригэй ашаг олзо үгэһэн;

ОЙ МОДОНОЙ АЖАХЫН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Ивалгын ой модоной оньһожоруулагдамал ажахыда—продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө—100,3, модо һөөгүүдые һуулгаха түсэбөө—100, модоной үрэһэ суглуулха түсэбөө—114,6, ой соохние сэбэрлэжэ, хэрэггүй болоһон модо тайраха түсэбөө 124 процентээр дүүргэһэн;

АВТОТРАНСПОРТНА ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Улаан-Үдын городской гүйсэдхэхэ комитедэй коммунальна ажахын управлениин автотранспортна ажахыда—ашаа зөөхэ түсэбөө—109, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө — 112 процентээр дүүргэһэн;

ТҮМЭР ЗАМАЙ ТРАНСПОРТНА ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Улаан-Үдэ станциин локомотивна деподо—ашаа зөөхэ түсэбөө — 108,1, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 102,6 процентээр дээшэлүүлһэн, ашаа зөөлгын үнэ сэнгые 3,7 процентээр хямдаруулһан;

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Кабанскын аймагай хэлхеэ холбооной узелда — олзо доходойнгоо түсэбые — 100,7, ашаг олзын түсэбые 112,9 процентээр дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ 112,7 процентдэ хүргэһэн;

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Улаан-Үдын һүнэй комбинадта — продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө 100,1 процентээр дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ 108,7 процентдэ хүргэһэн, ашаг олзын түсэбые 110,8 процентээр дүүргэһэн;

ХҮНГЭН БА НЮТАГАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикада — угаагдаһан нооһо гаргаха түсэбөө — 119,7, продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө — 104,4, ашаг олзын түсэбөө 106,9 процентээр дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ 101,3 процентдэ хүргэһэн;

ХҮН ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛАЙ ЭРИЛТЭ ХЭРЭГЛЭМЖЭНҮҮДЫЕ ХАНГАДАГ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Гутал оёдог «Труд» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлдэ—хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангаха түсэбөө — 112,8, ашаг олзын түсэбөө 124,6 процентээр дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ 117,3 процентдэ хүргэһэн;

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Буряадай «Росглавгалантерея» гэжэ республиканска баазада — оптово эд бараанай эрьесын түсэбые—105,8, дэлгүүрэй ба дэлгүүрһээ газаа тээгүүрхи жасын эд бараагаар хангаха түсэбые 105,8 процентээр дүүргэһэн, элдэб зүйлэй эд бараагаар худалдаа наймаанай предприятинуудые таһалгаряагүй һайнаар хангаһан;

БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛНУУДАЙ БА БАРИЛГЫН ИНДУСТРИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Тимлюйн цементын заводто — продукци гүрэндэ худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө — 101,4, цемент үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбөө 101,5 процентээр дүүргэһэн;

ГЭР БАЙРЫН, КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

Улаан-Үдын городской гүйсэдхэхэ комитедэй коммунальна ажахын управлениин оньһон аргаар хубсаһа угаадаг эмхидэ — дотор хубсаһа угааха түсэбөө — 101,4, ашаг олзын түсэбөө 106,2 процентээр дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ 100,4 процентдэ хүргэһэн;

ПРОЕКТНЭ ЭМХИНҮҮДЭЙ БҮЛЭГТЭ

«Бурятгражданпроект» гэжэ проектнэ институтда — проектын хүдэлмэринүүдэй түсэбые 100,1 процентээр дүүргэһэн, проектно-сметнэ документацинуудые захилхэгшэдтэ болзор соонь бэелүүлжэ үгэһэн;

«СЕЛЬХОЗТЕХНИКЫН» РЕСПУБЛИКАНСКА НЭГЭДЭЛЭЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БҮЛЭГТЭ

«Сельхозтехникын» Бэшүүрэй аймагай нэгэдэлдэ — продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө — 134, ашаг олзын түсэбөө 125 процентээр дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ 110 процентдэ хүргэһэн.

Социалис мүрысөөнэй гуримуудые дүүргээгүй байһантайнь дашарамдуулан, модо бэлэдхэлгын ба модо болбосоруулгын предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй бүлэгтэ нэгэдэхи һууринуудые олгохогүй.

«КОСМОС-606» ниидхүүлэгдэбэ

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-606» гэжэ зэлжээтэ хэмэл одон 1973 оной ноябриин 2-то Советскэ Союзһаа табигдаба. Замбуулинай дайда шэнжэлгые үргэлжэлүүлхээр хараалагдаһан научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Тодхогдон табигдаһан аппаратура гэмгүй һайнаар хүдэлнэ. Абтаһан мэдээсэлнүүд заһан жолоодолгын тоолон тодорхойлолгын түбтэ шэнжэлэгдэжэ байна.

Хартаабха, овощ хуряажа, гүрэндэ худалдаха арадай ажахын түсэбөө СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй коопераци дүүргээ

Хартаабха, овощ хуряажа, гүрэндэ худалдаха түсэбөө оронной эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүд дүүргэбэ. Октябриин 29-нэй байдалаар 6.432 мянган тонно хартаабха худалдагдаһан гэхэ гү, али түсэб 110 процентээр дүүргэгдэһэн, 4.552 мянган тонно овощ гүрэндэ худалдагдаһан гэхэ гү, али жэлэй түсэб 103 процентдэ хүргэгдэһэн байна. Хото городуудай, промышленна түбүүдэй хүн зониие хартаабхаар, овощоор хангалга үлүүлэн дүүргэгдээ.

Хартаабха, овощ гүрэндэ худалдалга үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

Парторганизацинуудай тоосоон ба һунгалта

АША ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН БОЛОО

Манай лесхозой партийна организациин тоосото ба һунгалтын хамтын суглаан һаяхан боложо дүүрэбэ. Энэ суглаан дээрэ партийна бюрогой секретарь С. К. Кажазаев тоосоогоо барна юм.

Элидхэлшэ тоосото үе соо хэгдэһэн хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, һайн, муу талануудаа харуулхые яһала оролдоо.

Энэ үе соо манай урда хэдэн шухалын һухала зорилгонууд табигдаһан байгаа. Түбхын түрүүн, юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлые амжалтатайгаар дүүргэхые. Байгал шадархи нютагуудай байгаалиин баялигые хамгаалха, арьбадхаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахые манай коллектив оролдоо. Энээнийе урагшатайгаар ябуулхын тулада партийна организациин, тэрэнэй бюрогой талаһаа яһалашье туһатай, үрэ ехэтэй хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ юм.

Жэшээлхэдэ, социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ горитой анхарал хандуулагдаһан байна. Мүн коммунист бүхэнэй, юрын хүдэлмэришэн бүхэнэй ажал бюрогой заседанинууд дээрэ хэлсэгдэдэг байгаа.

Лесхозоймнай коллектив продукци үйлэдбэрилэн гаргалгын түсэб 128 процент, тэрэнииее худалдалга 133 процент дүүргээ. Онсолон хэлэхэдэ, 100 гаран гектар газарта шэпээр модон таригдаһан, үдхэнөөр ургаһан ой шэнгэрүүлэгдэһэн байна. Мүн ой модо түймэрһөө хамгаалхын тулада оролдогдоо гээшэ. Тиимэһээ мүнөө жэлдэ түймэр үсөөрһэн, нимэ гай тодхор тохёолдоошье һаа, саг соогоо усадхагдаһан юм.

Энэ талаар Хамни-Снежнинскэ, Цахирай, Городокско лесничествонууд онсо шалгараа.

Тоосото үе соо партийна хамтын суглаанууд, бюрогой заседанинууд Уставаар хараалагдаһан саг болзор соогоо зарлагдадаг болоһониинь баясамаар. Мүн эдээн дээрэ табигдадаг асуудалнуудые хэлсэлгэдэ коммунистнуудай эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһынь тэмдэглэмээр гээшэ.

Гэбэшье, тоосото һунгалтын партийна суглаан дээрэ ушардаг дутуу дундануудые гүйсэдөөр элирүүлхэ зэргэтэй байгаа. Тиимэһээ суглаан дээрэ энээн тушаа яһала хэлсэгдээ һэн.

Профсоюзна, комсомольско организацинуудай, арадай хиналтын постын хүдэлмэридэ горитой дутуу дунданууд ушараа. Партийна организаци, тэрэнэй бюро энээндэ бодото анхарал хандуулаагүй, туһалаагүй гэжэ элидхэл зүбшэлгын үедэ тэмдэглэгдээ юм. Мүн энэ үе соо нэгэшье хүн партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаагүй байһаниинь голхормоор.

Манай ажалда машина, тракторнууд тон хэрэгтэй. Тэдэнние зохидоор, гамтайгаар хэрэглэжэ шадаа хада хүдэлмэримнай бүри урагшатай байха һэн. Теэд энэ талаар бии байһан арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Мүн механизаторнуудай дунда ажалай журам эбдэхэ ябадал ушардаг болонхой. Имнэ баримта партийна организациин энэ асуудалда анхаралаа хандуулдаггүй дээрэһээнь бии болоно гэжэ хэлэмээр.

Жэшээлхэдэ, арадай үргэн хэрэгсээлэй эд бараа үйлэдбэриилдэг, цехэй хүдэлмэришэдэй дунда хүдэлмэриин үедэ архи ууха, хүдэлмэреэ хаяад ябашаха ушар үсөөн бэшэ үзэгдэдэг. Теэд коммунистнуудай энээние обёорөөгүй хэбэртэй ябахадань, нимэ юумэн юундэ хоригдохо, усадхагдаха һэм даа. Партийна организациин эрид хэмжээнүүдые абаагүй һаа, саашадаашье энэ аягүй ушар үргэлжэлжэ магад юм бэшэ гү?

Мүн арадай үргэн хэрэглэлэй эд хэрэгсэл үйлэдбэрилхэ зорилготой энэ цех, совхо, үүдэнэй хололдо, рамануудые олоор гаргана. Теэд һүхэ, алхын эшэ болоод бэшэшье хэрэгтэй юумэнүүд юундэ хэгдэнэгүй гээшэб? Энэмнай улад зоной ажаһуудалай эрилтэ һайтар шэнжэлжэ үзэдэггүй байһыень элеэр харуулна. Сэхыень хэлэхэдэ, манай эндэ модо, шулуунай зүйлнүүд элбэг гээшэ. Тиимэһээ арадай үргэн хэрэглэлэй элдэб янзын эд хэрэгсэл ехээр гаргаха арга боломжонууд манда бии ха юм.

Дутуу дундаяа усадхаха хэрэгтэмнай энэ суглаан яһала туһатай байха бэзэ гэжэ найдахаар. Юундэб гэхэдэ, коммунистнууд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, хайшан гэжэ дуту дундаяа усадхаха байһанаа тодорхойлһон, олон тоото дурадхалнуудые оруулһан байһан байна бшуу.

Суглаанда хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоол абтаа. Захааминай аймагай лесхозой партийна эхин организациин секретаряар залуу коммунист нүхэр В. Метленко һунгагдаа. Ингээд суглаан дүүрээ. Коммунистнууд ажал хүдэлмэри тухайгаа яһалашье бодолгото болоошье ёһотой. Тиимэһээ хүдэлмэримнай саашадаа һайжарха бэзэ гэжэ батаар этигэхээр байна.

Б. ШОЕНОВ,
КПСС-эй гэшүүн.

Жэл бүри сагаан эдеэ улам элбэгжүүлжэ, ажахы дотороо онсо шалгарһан «Байгал» учхозой Гүрэльбын фермын үнинэй һаалишан П. Иванова үнгэрһэн арбан һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3.700 килограмм һү һааба. Тингэжэ түрүү һаалишан һү һаалияа нёдондоной энэ үеынхиһөө 201 килограммаар дээшэлүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан П. Иванова.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ХАРА УҺАНАЙ ХОНИШОД

Гол түлэб хони үсхэбэрилдэг Хара уһанай бригадын коллективэй ажал хэрэг, туйлаһан амжалта тухай һураг суу ажахы доторое үргэнөөр таранхай юм. Ушар юуб гэхэдэ, Хара уһанай бригадын коллектив үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлжэ шадаһан байна бшуу. Тиихэдэ гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө холо үлүүлээ юм. 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө КПСС-эй Буряадай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй тогтоолоор 1000 түхэриг мүнгэн шанда хүртэһэн, Хара уһанай бригадын бригадир нүхэр А. Х. Раднаев гүрэн түрын хайра шагнал «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаһан байна.

Тус бригада соо ажалай түрүүшүүл олон юм. Октябриин революциин ордендо Д-Н. Б. Сундуев, «Ажалай габьяагай түлөө» гэжэ медальда хүртэһэн С. А. Эмедеева, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй тэмдэгтэ хүртэһэн Е. М. Бадмаева болон бусад хонишод тэдэнэй тоодо оролсоно.

Бригадир А. Х. Раднаев ингэжэ хөөрөө һэн: «Манай бригадын хонишод юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Мүнөө эгээн харюусалгатай хаһа саг — хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлгэ эхилээ. Энэ ажалаа эмхигэй һайнаар үнгэргэхын түлөө бүхы хонишоднай оролдожо байна».

Эндэ бүхыдөө 4 мянган эхэ хонин тоологдоно. Эхэ хонид тобир тарган байбал, үрэжүүлгэдэ һайнаар орохо, хонин бүриһөө хурьган абтаха гээд эндэхи хонишод һайн мэдэдэг. Тиимэһэ хонидойнгоо тамир тэнхээень һайжаруулхые оролдодог байна. Тус бригадын отаранууд зуһаланайнгаа байраһаа үбэлжэлгынгөө байрануудта гол түлэб сентябриин эхеэр нүүжэ ошодог заншалтай. Зүгөөр энэ жэлэй үертэ намарайнь шэмэтэ бэлшээринүүдые уһан «угаажа», хонишодые хэсүүхэн байдалда оруулаа. Ушар имэһээ, хэдэ хэдэн отарануудаа бригадынгаа түбһөө 20—25 километр холо байдаг Хүнгэйн талада абаашажа, тарянай үзүүр дээрэ бэлшээхэ гэжэ шиидэһэн байна. Цыден Намжиловай, Санжи Эмедеевэй, Бошикто Очировай даадаг отаранууд тиишэ ошоһон байна.

Санжи Эмедеевагай отарын эхэ хонид булта тобир, тарган. Августын һүүлээр тэдэнээ Хүнтэйн талада нүүжэ ерэһэн байгаа. Искусственна үрэжүүлгэ амжалтатайгаар үнгэржэ байна. Тракторна будка искусственна үрэжүүлгын саг зуурын пункт болгогдонхой. Эндэ техник-үрэжүүлэгшээр Самадай Маласханова ажаллана. «Искусственна аргаар үрэжүүлгэмнай дүүрэхэ болоо, 100 эхэ хониноо 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэбди гэһэн социалис уялгаяа дүүргэхэ хүсэлэнтэйбди», — гэжэ эндэхи хонишод нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

Хара уһанайнгаа үбэлжэлгын байрада ерэһэн эхэ хонидой үшөө нэгэ отарые дүй дүршэлтэй ахалагша хонишон Батор Эрдынеев даадаг. Залуу техник-үрэжүүлэгшэ Катя Намжилова бэрхэ басаган юм. Тэрэ ажалдаа ханамжатайгаар хандажа, нэгэшье хониной һубайрхагүйн түлөө оролдоно. Үрэжүүлгын пунктын байра соо хододоо сэбэр, дулаан байдаг. Мүнөө 500 гаран эхэ хонин үрэжүүлэгдэжэ дүүрэнтэбэ. Дарима Жамьянова, Хүбүлей Эрдынеева, Жаргал Бадмаев, Катя Намжилова — бултадаа хонидоо һайнаар үрэжүүлхын түлөө яһала оролдосотойгоор ажаллаа. Ахалагша хонишон Батор Эрдынеевэй отарын хонишод ерэхэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ байһандань нэгэшье һэжэг гүрэнэгүй.

Хара уһанай бригадын оройдоо хоёр отарын ажал хэрэгүүд тухай эндэ дурдабабди. Зүгөөр С. Б. Раднаева, Е. М. Бадмаева, Б. С. Будаев, Б. Б. Раднаевай болон бусадай отаранудай эхэ хонид һайнаар үрэжүүлэгдэжэ байна.

«Бүхы бригадаараа 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлэе!» гэһэн уряагаа Хара уһанай бригадын хонишод амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө мүнөө шадал мэдүүлэн ажаллажа байна.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз.

ЧЕХОСЛОВАКИ. Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума Пльзень хотодохи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ «Шкода» гэжэ машина бүтээлгын комбинат үйлэдбэреэ улам үргэдхэжэ, шэнэ шэнэ зүйлэй продукцинуудые бүтээн гаргадаг боложо байнхай. Аха дүү социалис оронуудтай, нэн түрүүн Советскэ Союзтай экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоогоо ЧССР-эй саг үргэлжэ хүгжөөн бэхижүүлһэнэй ашаар предприяти үргэдэн һалбаржа, бүри ехэ продукци гаргадаг болоно. Мүнөө «Шкода» гэжэ суута фабрикын бүтээн гаргадаг продукциин 57 процентнь Советскэ Союзда эльгээгдэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй захилнууд энэ цехтэ бэелүүлэгдэжэ байна. Токарь Вацлав Янский электровозуудай мөөрэй түхеэрэлгэ тошнилдожо байна.

ЧТК — ТАСС-ай фото.

Ажалай эмхидхэл ба экономико

ЗВЕНОНЬ ЮУГЭЭРЭЭ ДЭЭРЭБ

Хүршэ областьнуудай дүй дүршэлһөө

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэйгээр хүтэлбэрилхэ, тэрэнэй үндэһөөр эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгээр, гаргаша багатайгаар абадаг болохо, ёһотойл эрхим һайн үрэ дүн туйлаһан хүнүүдые болотоор урмашуулдаг болохын тула һүүлэй үедэ ехэ оролдолго гаргагдана.

Илангаяа зарим область, хизаарнуудта таряан ажал дээрэ тусхай оньһожоруулагдаһан звенонууд эмхидхэгдэжэ, тэдэндэ газар, техникэ даалгагдажа үгтөөд, хүнүүдэй ажалайнь түлөөһэн абаһан продукциинь зэргээр үгтэдэг болонхой. Энэ түрүү арга манай хүршэ Шэтын областьдо үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Шэтын областиин Балейска районой «Ундинский» совхозой таряан ажалай бүхы бригадануудаа хубилгадаг, багахан оньһожоруулагдаһан звенонууд болгожо эмхидхэһээрнь хэдэн жэл болобо. Механизаторнуудай ажалай түлөөһые аккордно-шагналгын гуримаар үгэдэг, ажалаа звеньевой гуримаар эмхидхэдэг болохоһоо урда тус совхоз таряалангай гектар бүриһөө оройлоол 5—6 центнер ургаса абажа, ороохо таряа худалдалгаһаа 15—20 мянган түхэригөөр гарзалдаг һэн. Газар элдүүрилгын шанаршье муу, нэгэ механизаторай хахалхада нүгөөдэнь тэрэнииие тариха, гурбадахинь ургаса хурьяажа абаха. Тиимэһээ хэнэйнь муугаар хахалһан, тариһаниинь мэдэхын аргагүй байгаа. Энээнһээл боложо, ургаса өөдтэй абтадаггүй бэлэй. Мүн тиимэ, нимэ ажал хээб гэжэ үлүү тоо бэшээд, хайшан гээл һаа, ехэ түлөөһэ абахаб гэжэ оролдодог хүнүүдшье бии һааб даа.

Ондоогоор хэлэбэл, гол баялиг — газарай, ургасын түлөө бодотоор харюусаха, энээндэ үнэн зүрхэнһөө һанаагаа табиха хүн хомор һэн. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр ехэ, багашье ургаса абаа һаа, хамаагүй, хэды шэнээн газар хахалһан, борнойлһон, тармаһан, хурьяаһанайнгаа түлөө түлөөһэ жэншэдгүй абаад байгаа ха юм.

Юһэн жэлэй саада тээ таряан ажалдахи хүдэлмэриие звеньевой гуримаар эмхидхээд, механизаторнуудай ажалайнь түлөөһые абаһан продукциинь шанарай, хэмжээнэй зэргээр хаража үгэдэг болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ тус ажахыда минеральна үтэгжүүлгэ тиимэ үлүү ехээр хэрэглэгдэдэггүй болоогүй, үнеэхил урдань хүдэлжэ байһан хүнүүдынь ажалладагшье һаа, ороохо таряанайнь ургаса хараа байса дээшэлээ. Жэшээнь, нёдондо сагай уларилай таарамжагүй байбашье һаань, тус совхоз гүрэндөө 23 мянган центнер гэхэ гү, али гектар бүхэнһөө 7 центнер таряа тушаажа, энээнһээ 173 мянган түхэриг сэбэр ашаг олзо абаа.

Тингэжэ таряашад, механизаторнууд газар, техникынгээ ёһотойл эзэд боложо, бэе бэеэ ойлголсон, эбтэй эетэйгээр, һайн үрэ дүн туйлаха гэһэн нэгэн эрмэлзэлгэтэйгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, харюусалга ехэтэйгээр хүдэлдэг болоо. Илангаяа хэгдэһэн хүдэлмэриин шанарые ходо хинан шалгажа байха тусгаар шалгалта хэрэггүй болобо.

Энэ совхоздо ороохо таряа ургуулдаг звено бүхэндэ 1800—2000 гектар газар, тэрэ тоодо 1200 гектар тарилгын талмай, 6 гусеничнэ трактор, 6—7 комбайн, газар хахалха, элдүүрилхэ, тариха бүхы хэрэгтэй техникэ, зэмсэг даалгагдажа үгтэдэг. Звенодо 10—12 механизатор хүдэлдэг юм. Түрүүлэ тэрэниие бүридхэхэдөө, хэн ямар звенодо хүдэлхэ дуратайб гэжэ хараада абан, эгээл дүршэл шадабари ехэтэй механизаторнуудаа зүбөөр хубаарилан табяа. Тиимэһээ звеногой гэшүүд ходо һэлгэжэ байдаггүй. Хэрбээ урдань эндэ механизаторнууд дуталдадаг һаа, мүнөө тэдэнь үлүү гарадаг болонхой.

Гэшүүдэй зүблөөн дээрэ эгээл дүршэл ехэтэй, зон нүхэдтөө хүндэтэй хүниинь звеное даагшаар һунгагдана. Звено отделениин бүридхэлдэ ородогшье һаа, өөһэдөө бэеэ даагһан үйлэдбэриин нэгэ единица болоно гээшэ.

Звено бүхэн таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэреэ технологическэ картын ёһоор өөһэдөө бүтээдэг. Гансал хабарай тарилгын үедэ сеялкэшэдые, намартаа силос дараха, ороохо таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэл хүнүүдые хажуу тээһээ хабаадалсуулдаг.

Шэнэ гуримаар хүдэллэн болоод байхадань, юугээрээ һайн бэ? Хэрбээ урдань эндэхид гектар бүриһөө 6,8 центнер ургаса абадаг һаа, һүүлэй хоёр жэлдэ гэ бүриһөө 13—14 центнер таряа хурьяана. Урдань нэгэ хүнэй хүдэлһэн үдэр бүхэндэ 2,6 центнер таряа хурьяагдаһан һаа, мүнөө тэдэнь 7,8 центнер болоно гэхэ гү, али абтаһан ургасынь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн урдань 7 түхэригтэ байһан һаа, мүнөө тэрэнь 4 түхэриг 70 мүнгэтэ болотороо хямдараа. Силосэй өөрынь үнэ сэн баһал нилээд хямда болоо.

Таряан ажалые энэ гуримаар эмхидхэхэдэ бригадирнууд, тоо бүридхэлшэд гэхэ мэтэ тушаалтад сүлөөржэ үгэнэ. Жэшээнь, Шэтын областиин Агын совхоздо таряан ажалда звенонуудые бии болгоһоной ашаар 24 хүн сүлөөржэ үгөө.

Ажалай гол түлөөһэн абтаһан продукциин центнер бүхэнэй түлөө тусхай расценкын ёһоор түлэгдэнэ. Харин таряалан дээрэхи хүдэлмэриинь халуун үедэ (хабарай тарилга) хүн бүхэндэ хэхэ ажалайнь үдэр үдэрэй нормо тогтоогдоод, бүхыдөө хэгдэһэн хүдэлмэри тарифна түлөөһэнэй сэнгээр тодорхойлогдодог. Тингэжэ звенодо хэгдэһэн бүхы хүдэлмэриин дүн дээрээ түлөөһэн тоологдожо гаргагдаад, тэрэнь звеногой гэшүүн бүхэнэй хэһэн ажалай зэргээр хубаарилагдадаг. Жэлэй һүүлдэ звеногой бүхыдөө абаһан продукциин сэнгээр ажалайнь бүхы түлөөһэн тодорхойлогдожо, тэрээн сооһоо хүнүүдэй ажаллажа байхадаа абаһан түлөөһэниинь (аванс) гаргагдана. Тиигээд тэрэнһээ үлэһэниинь звеногойхидто нэмэжэ үгтэдэг. Ехэл продукци үйлэдбэрилһэн байгаа һаа, жэлэй һүүлдэ ехэ түлөөһэ нэмэжэ абаха болоно ха юм.

Һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө урмашуулхын тула звенодо ургаса абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй, мүнгэ зөөри багаар гаргашалһанай, алмалта хэһэнэйнь, машина техникээ һайнаар ашаглаһанай, заһабарилгын запчасть, тоһо, түлишэ алмаһанайнь түлөө нэмэлтэ түлөөһэн үгтэдэг. «Ундинский» совхозой В. А. Шестаковой звено нёдондо бүхыдөө 17.494 түхэригэй продукци үйлэдбэрилээ. Жэлэй эхинһээ хойшо хэһэн бүхы хүдэлмэриинь түлөө звеногой гэшүүдтэ авансаар 4.114 түхэриг түлэгдөө. Мүн хүшэ хүрөөгүй ажалайнь, звенодо ондо тээһээ туһаламжа хүргэгдэһэнэйнь түлөө 5.229 түхэриг тэрэнһээнь дарагдажа абтаа. Тингээд ерэхэдээ звеногойхидто жэлэй һүүлдэ 2.609 түхэриг нэмэжэ түлэгдэһэн болоно гэхэ гү, али звеногой гэшүүн бүхэн урид абаһан ажалай түлөөһэнэйнгөө түхэриг бүхэн дээрэ үшөө 49,8 мүнгэ нэмэжэ абаа бшуу. Механизатор бүхэн һарадаа дунда зэргээр 216 түхэриг түлөөһэ абаһан болоно.

Звеногой гэшүүдэй хэһэн хүдэлмэриин тоо бүридхэл хайшан гэжэ хэгдэнэб? Нэгэдэхеэр, урдань бригада байдаггал хэдэн дабхар тоо бүридхэл, тоосоон үгы болгогдоо, тэрэнь һураггүй сомор болоо. Хэгдэһэн хүдэлмэри бүхэнэй түлөө олон наряад бэшэгдэхэеэ болёо. Хоёрдохёор, бүхы таряалангайнь участок бүхэн урид хэмжэгдэнхэй, тусхай технологическэ карта дээрэ тэмдэглээтэй байдаг. Тиимэһээ звеногой хэһэн хүдэлмэриин агроном бүхы дээрэнь актаар тушаажа абана. Тиихэдээ ямар участогта ямар хүдэлмэри (хахалалга, тарилга, борнойлго) хэгдээб гэжэ хуу тэрэ акт сооһь бэшээтэй байха.

Хэн хэды халаанда, хэды час хүдэлөөб, хэр эдэбхитэйгээр хүдэлөөб, хэн хэр орёо хүдэлмэри хээб гэжэ звеное даагша гэшүүдтэеэ хамта хэлсэжэ тодорхойлно. Хэрбээ булта адли хүдэлөө һаа, бултанда адли сэгнэлтэ үгтэдэг. Тэрээгээрнь ажалай түлөөһэн хубаагдана. Тиихэдэнь намда бага, тэрээндэ ехэ түлөөһэн үгтөө гэжэ гомдохо хүн байдаггүй.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, бэеэ даагһан, ажахын тоосооной гуримда ороһон, бүхы ажалаа нарядтүйгөөр бүтээдэг, ажалайнгаа түлөөһые коллективээрээ зүбөөр хубаарилан абадаг звено юрын бригадада ороходоо дээрэ байна гэжэ һанагдана. Нёдондо жэлһээ хойшо манай республикын Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахыда таряан ажалай хоёр звено энэ гуримаар эмхидхэгдээ юм. Тэдэнэр мүнөө муу бэшэ үрэ дүн туйлана. Манай һанахада, республикын ондоошье аймагуудта ажалай эмхидхэлэй энэ түрүү аргые үргэнөөр хэрэглэжэ болохо байна.

С. ЖАНЧИПОВ,
экономист.

Промышленностиин хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэй оролсоһон Улаан-Үдын «Хүндэлэлэй тэмдэг» ордента «Электромашина» заводой коллектив яһала урагшатай ябана. Энэнь завод доторое социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэһэнэй, урлан нарижуулга, ухаалан зохёохо һайн дуранай хэрэг үргэнөөр дэлгэрүүлэн ябуулһанай, хүн бүхэнэй, бригада болон цех бүхэнэй хүсэ шадал, арга боломжонуудые гүйсэд элсүүлэн ажаллаһанай аша үрэнь болоно.

ЭБТЭЙ ЗОНОЙ АЖАЛ УРАГШАТ[АЙ]

Галина Борисюгай ударидадаг ВЛКСМ-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ, КПСС-эй XXIV съездын нэрэмжэтэ комсомол-залуушуулай бригадые онсо тэмдэглэмээр. Энэ бригада хоёр жэл соо ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан вымпел алдангүй барижа байна. Мүн үнгэрэгшэ юһэн һара соо мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахада, найма дахин илажа гараа.

Москвагай машина бүтээлгын С. М. Кировэй нэрэмжэтэ «Динамо» заводой коллективэй гаргаһан уряалые энэ бригада эгээн түрүүлэн дэмжэжэ, комсомолец бүхэн өөрынгөө жэлэй, табан жэлэй социалис уялгануудые абаһан, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тэмсэлдэ аша үрэтэйгөөр нүлөөлхэ хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байгаа.

Мүнөө үедэ бригадын гэшүүн бүхэн үдэрэйнгөө даабари 120—130 процент дүүргэнэ. Тэдэнэй бүтээн гаргаһан продукциинь шанар тон һайн байдаг юм.

Хэрбээ хэн нэгэнэй үбшэлөө хада, тэрэниие хэншье һэлгэжэ шадаха, алишье хүдэлмэридэ мэргэжэһэн хүнүүд болоно. Юуб гэхэдэ, хүн бүхэн өөрынгөө мэргэжэлһээ гадна, үшөө хэдэн мэргэжэлдэ һураһан байна ха юм. Мүнөө зарим комсомолшууд 4—5 мэргэжэл түгэс шудаланхай.

Энэ талаар жэшээ болгон харуулхаар зон бригада соо олон. Леонид Думнов, Валерий Коротков, Галя Костырина, Татьяна Рудская, Галина Борисюк гэгшэдые хамагһаа түрүүлэн нэрлэмээр.

Бригада соо институт, техникумүүдтэ һурадаг хүнүүд олон. Залуу зон хадаа эрдэм мэдэсээ, мэргэжэлээ улам бүри дээшэлүүлхые оролдоно ха юм. Жэшээ хэлэбэл, Леонид Думнов ВСТИ-ин 3-дахи курсада, Валерий Коротков индустриальна техникумэй үдэшын отделенидэ һурана. Мүн Татьяна Рудская, Галя Костырина гэгшэд инженернүүд болохо хүсэлэнтэй. Хойто жэл институтта орохоор бэлдэжэ байдаг.

Татьяна Рудская угаа бэрхэ, эдэбхитэй комсомолшуудай нэгэн. Тэрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, электротехническэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй обкомой президиумэй гэшүүн. Тиимэһээ тэрэнэй хэхэ юумэниинь ехэ, сүлөө саг бага. Гэбэшье Таня бригадынгаа ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, бригадир Галина Борисюгай эгээл дүтын туһалагша юм.

Бригадын гэшүүд булта гэр бүлэтэйшье һаа, сугтаа кино, театрта ошохо, гор... сэнгэлиг газарта о... ха сагаа олоод лэ ... ни нүхэсэд, коллек... хэр ёһоной туһал... рэй хуулита ёһо... хой.

Энэ жэлдэ Тат... скаяе Берлиндэ бол... дэлхэйн залуушуул... дентнэрэй фестивал... хэдөө, ямараар бай... шэ һэм. Энэ үндэр ... найдабарида Таня ... хүртэбэшье, тэрэ ... хэр, тэдэнэй дунд... жа гараһан бригад... лективэй эгээл хү... шүүн байгаа ха юм.

Һаяхан энэ завод... дэһэн «ЧАН-315» ... риин шэнэ электро... нүүдые туршажа ү... дэ оролсоһон олох... нуудыень Галина ... бригадын комсомол... залуушуул хэһэн ба... мэһээ энэ двигате... олоор гаргадаха ... тэдэнэр ехэ баяртай.

Энэ коллектив ... лэйнгээ түсэбтэ ... жэл 6 һара соо дүүр... жэ үгэеэ үгэнхэй. 1974 оной январиин ... тоосоогоор хүдэлжэ ... байна. Тиимэ хадаа ... хэлэһэн үгэдөө лаб ... туйлаһан амжалтаа ... бадхаха аргатай ба... батаар найдагдана.

Н. Д...
заводой ...

Транспортын, хэлхеэ холбооной ... дэлмэрилэгшэд! Транспортын болон х... холбооной хэрэгсэлнүүдые хүгжө... улам нарижуулан һайжаруулагты! ... дай ажахын хэрэглэмжэ хангалга ... аргаар һайжаруулагты, совет хүн... эрилтэ бүри һайнаар хангагты!

(Агуу ехэ Октябриин социалис рев... циин 56 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

Табан жэлэй түрүүшүүл...

ХҮНДЭТЭ МАСТ[ЕР]

Шэнэ онол арга хэрэглэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэжэ байһанайнь түлөө Баргажанай леспромхозой тракторист В. Т. Белигтэ «Ой модоной ба модо урадхуулган хүндэтэ мастер» гэһэн нэрэ соло олгохо тухай шиидхэбэри СССР-эй Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерство һаяшаг гаргаба.

Байгша оной январь һарада Баргажанай леспромхоз ошожо, ажалша зонтойнь танилсаа һэм. Энэ леспромхозой коллектив юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхээр социалис уялга абаад, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байгаа бэлэй.

— Манай леспромхоздо ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг хүдэлмэришэд олон. В. И. Тормозов, А. Т. Белик гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригадын молошод халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 10—15 кубометр модо бэлэдхэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. — гэжэ Баргажанай леспромхозой главна инженер В. В. Измайлов тиигэхэдэ хэлэжэ байгаа һэн.

Белигэй эрхим һайнаар хүдэлдэг тухай урдань яһала дууладаг һэм. Тиимэһээл энэ түрүү хүдэлмэришэнтэй танилсаха гэжэ шиидэһэн байгааб. Набтархан шэлын ташаланда модо бэлэдхэжэ байһан хүдэлмэришэдтэ хүрэжэ ерэбэбди. Арбаад шахуу модо хойноо шагтагалһан трактор, гүнзэгы саһа һэтэ сохин, бидэнэй хажуугаар үнгэршэбэ.

— Владимир Тимофеевичэй трактор ха юм. Ехэл яаралтай ябана. Эдэшни даабаряа үлүүлхын тула ингэжэл оролдоно бшуу, — гэжэ В. В. Измайлов хэлэн, бидэнэй хажуугаар үнгэрһэн трактор тээшэ зааба. В. Т. Белик үнөөхи модоёо дээдэ складта буулгаһаар лэ, гэдэргээ эрьен ерэбэ. Тракторай хүндөөр дүнгинэхэнь үбэлэй ой соогуур холуур сууряатана. Шэнэхэн шэрээр ялалзаһан ТТ—4 түхэлэй трактор хажуудамнай зогсошобо. Үндэр томо бэетэй, табяад наһанай хүн кабинһа сооһоо бууже ерээд, бидэнэртэй мэндэшэлэлсэбэ. Ажал хүдэлмэри тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ мүртөө хамта хүдэллэг хүдэлмэришэдөө ехэл магтана.

— Валерий Ткаченко, Михаил Плеханов гэгшэдэй оролдолгоор бидэнэр модо бэлэдхэхэ даабаряа 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэбди. — гэжэ тэрэ модо отолжо байһан нүхэд тээшэ зааха юм. Тэрэнэй үгэ зугаа дээрэһээ энэ хүн хамта хүдэлдэг хүдэлмэришэдөө ехэл магтана.

— Валерий Ткаче... хаил Плеханов ... оролдолгоор бидэнэ... бэлэдхэхэ даабаря ... процентээр үлүүлэн ... нэбди, — гэжэ тэр... отолжо байһан нүхэд... зааха юм. Тэрэнэй ... гаа дээрэһээ энэ х... хүдэлдэг нүхэдөө е... дэлдэг гэжэ мэдэх...

— Бидэнэр хады... ланда тудааблн. ... халаан соогоо 75—8... метр модо бэлэд... баряа үлүүлнэбди, ... В. Т. Белик үгэеэ ... лүүлнэ. Эдэнэр ... хүндэ юумэнэй д... һаа, һанаа үнөөнда... муугаар хүдэлдэг бэ... рин хамаг хүсэеэ з... бүри эршэмтэйгээр ... ха гэжэ эрмэлзэд... һайхан абари зантай...

В. Т. Белик хорёо... жэл ойдо хүдэлж... дүршэлтэй болоһон ... Алишье ажал тэгш... хэжэ шададаг дээрэ... димир Велик хүдэл... бөөр эмхидхэжэ ... Бригадынгаа хүдэл... дэй урда шанга эр... бина. Эдэнэй бри... ажалай журам эбд... һүүлэй сагта үзэгд... линхой. Дүршэл ш... тай хүдэлмэришэд н... нал бодолтойгоор ... дөө ехэ юумэ хэ... даг байна бшуу.

Бригадынь гэшүү... на Янина. Михаил... нов, Валерий Тка... шэд ямар оролдо... хүдэллэг гээшэб! ... үдэр бүри улам ... гээр ажаллажа, аба... гаяа амжалтатайгаа... лүүлнэ.

— Манай бригады... шүүл трактористы... жэлтэй зон юм... техникэ һайн мэдэ... рэһээ трактортаа т... харууһа хэхэлэм ход... жа байдаг. Бидэ ... үедэ һаадгүйгөөр ... ажалай саые зүбэ... лэнэбди. Энээн да... жалтатай һайн яба... гэжэ В. Т. Белик ... байгаа һэн.

Энэ түрүү бригад... лектив байгша он... һара соо 103380 ... модо бэлэдхэхэ ... 13598 кубометртэ ... Баргажанай леспро... эрхимлэбэ. Эдэнэр ... табан жэлэй гу... шиидхэхы жэлдээ ... ган кубометр модо ... хэ даабаряа байгша... ябриин 15-да дү... уялга абаа. Энэ б... коллектив урдаа таб... рилгоёо бэелүүлхэ ... һанагдана. Юуб гэ... бригадые ой модоно... до урадхуулгын ... мастер В. Т. Бели... рилнэ ха юм.

К. ЖАМЬ...

БЭЛИГ ЕХЭТЭЙ БАГША

Очерк

«РСФСР-эй hургуулинуудай габьяата багша» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоhонтой дашарамдуулан халуунаар амаршалалган болобо. Энэ үнэн зүрхэнhөө болоhон амаршалалта бултанай сэдьхэл уяраажа байгаа hэн. Тиигэнгүй яахаб даа. Долгорма Дондоковнагай шабинар, хамта хүдэлhэн багшанар, тэрэнэй үнэн сэхэ ажал, hайхан сэдьхэлые hайн мэдэнэ ха юм. Бишье хори гаран жэл соо Долгорма Дондоковнатай хамта хүдэлhэн хадаа үнэн сэдьхэлhээ баярлажа, энэ багшын габьяагаар омогорхон зогсоо hэм.

Долгорма Дондоковнада hайн hайхан шэнжэ олон. Энэрхы сэдьхэлээ, эрдэм бэлигээ хүүгэдтэ зорюулан оролдодог шадабари, мэргэжэл ехэтэй түрүү багшанарай нэгэн юм. Энээнhээ урда «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэhэн тэмдэгтэ, «Буряадай АССР-эй hургуулинуудай габьяата багша» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн.

Долгорма Дондоковна hурагшадтаа үнэн hайхан сэдьхэлээр хандажа, тэсэмгэй хүлеэсэтэйгээр, багшын мэргэн шадабаряар эрдэм номдо дурыень татажа, оролдосыень эмхидхэжэ шададаг юм. Ород хэлэ гүнзэгыгөөр ойлгуулдаг, литература заахадаа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулалсадаг онсо шадабаритай. Тиимэ шаби н о м о о ү з э н э г ү й, тэрэ т о о м г ү й гэжэ hургуули соогуур hурагшадые муушалжа Долгормагай ябаhан ушар оройдоо дуулдаагүй юм. Харин hурагшадайнгаа hайн талые шэнжэлэн оложо, үргэдэг. Һурагшаяа үмөөрэжэ: «Мүнөө дээрээ номдоо ядалсажа ябана даа. Малша гээшэнь гайхалтай хүбүүн гэдэг. Хожомоо суутай малшан болохол байха. Эхин классай багша ехэл оролдожо энэ болгоо даа. Хэдэн жэл соо саашань оролдожо hургаха дээдэ классай багшанарай уялга бэшэ гү? Хүнэй мууе даража, hайниие үргэхэ гэдэгнай эндэл туhатай болоно гээшэ ха», — гэхэ мэтээр даруу зохидхоноор хөөрэжэ hуухыень нэгэтэ бэшэ дуулаhан байхабди.

Долгорма Дондоковнагай хэлэhэн үгэнүүд хожомоо зүб лэ боложо гараhан байдаг. Тэрэнэй өөдэ татажа, бухы хэмжээ абан оролдожо hургаhан hурагшадай колхоздоо hайн ажаллажа, түрүү хүнүүд болоhон тухай жэшээ олон.

Долгорма Дондоковна 1966—1967 hуралсалай жэлэй эхиндэ табадахи классай хүтэлбэрилэгшөөр томилогдоо hэн. Зургаан жэл соо ямар ехэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри энэ класста ябуулаа гээшэб! Энэ классай hурагшад арбадахиие дүүргэтэрээ хонишон Дулма Чимитовна Цыбеновагай ажалда туhалдаг, дүй дүршэлдэнь hурадаг hэн. Дулма Чимитовна энэ классайхидта дадажа, ехээр эжэлшээ, ходо магтадаг болоо бэлэй. «Минии нюдэн дээрэ ехэ болоо, эбтэй, ажалша, ёhоор класс даа». — гэдэг hэн. Энэ классай hургуулияа дүүргэлгын суглаанда Дулма Чимитовна ерэхэдээ, Ленинэй орденой кавалер, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат болонхой ябаба. Түрүү хонишон хүбүүд, басагадаа амаршалаа, бэлэг үгөө, сэсэн юрөөлөө хэлээ hэн. Дүүргэгшэдэй зүгhөө үгэ хэлэhэн hурагшад Дулма Чимитовнада хандажа: «Танай отара дээрэ, танай заабари доро ажалай дүй дүршэл олоходоо, ехэ юумэ ойлгоо hэмди. Танай заабари, hургаал үгэнүүдые хододоо hанажа ябахабди. Танай Ленинэй орден хайрада хүртэhэндэ, депутадаар hунгагдаhанда бидэ омогорхон баярланабди. Тандаа саашанхи амжалта, элүүр энхэ ябахые хүсэнэбди», — гээ hэн. Мүн энэ классай туйлаhан үшөө нэгэ ехэ амжалта бии. В. И. Ленинэй булан эмхидхэжэ эхилээд зургаан жэл соо тон олон юумэ агуу багша тухайгаа суглуулжа. Ленинэй класс-музей болгожо, Ильичэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе угтаа hэн.

1970 ондо бүхы классайхид Ленинград, Москва хотонуудай Ленинэй алдар нэрэтэй холбоотой газарнуудаар Долгорма Дондоковна багшатаяа аяншалжа ерээ hэн. Энэ бүтээhэн Ленинэй класс-музейгээ тэдэниие халан ороhон табадахи класста дамжуулан тушааhан юм.

Долгорма Дондоковна hүүлэй жэлнүүдтэ hуралсалай талые даагшаар хүдэлнэ. Шэнэ программаар ном зааха түрүү дүршэл дэлгэрүүлхэ талаар ехэ анхаралаа табидаг. Һургуулиингаа залуу багшанарта бодото туhа үзүүлэн шадамараар ударидана. «Долгорма Дондоковнагай хэшээлдэмнай ерэжэ шагнаад, тэрээн тухай hанамжаяа хэлээд байхадань, сэдьхэлдэ ехэ зохид, саашадаа улам hайнаар оролдожо хүдэлхэ урма зориг түрэдэг», — гээд залуу багша С. Цыжипова үнэн зүрхэнhөө хөөрэнэ.

Долгорма Дондоковна үнэр баян булэтэй, юhэн хүүгэдэй эхэ юм. Һургуулидаашье, гэртээшье хүүгэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулжа даданхай. Ехэ басаган Доржо-Хандань Эрхүүгэй университет дүүргэжэ, түрэл hургуулидаа нэгэ жэл багшалаад, Свердловскын консерваторидо хоёрдохи жэлээ hуража байна. Тэрэнэй дүү басаган Хандажаб Шэтын мединститут энэ жэл дүүргэжэ ерээд, хүдэлжэ эхилээ. Ехэ хүбүүн Баатар Совет Армиин зэргэдэ алба хэнэ. Лариса басаганиинь арбадахиие hайн дүүргээд, хүдэлжэ байна.

Буряадай АССР-эй болон РСФСР-эй hургуулинуудай габьяата багша Долгорма Дондоковнае дурдан байхада, багшын хүндэтэйшье, хүшэр хүндэшье ажал нюдэндэ эли харагдан байна.

Дундуур бэетэй, хэрмэн маряатай, ажалша шүрбэлиг гартай Долгорма Дондоковна hургуулиингаа багшанарай таhалга соо журнал саарhа урдаа табинхай hуугаа hэн.

— Юун дээрэ химэ ханамжатай hуунабта, Долгорма Дондоковна?

— СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси дээрэ арадай гэгээрэл тухай хэлсэгдэhэн асуудалаар абтаhан тогтоол хаража hуунаб. Мүн хүдөөгэй hургуулинуудта баhал ехэ анхарал табигдаба. Эдэ тогтоолнуудай үндэhөөр бидэ, хүдөөгэй hургуулиинхид, юу хэхэеэ хараалха болонобди,— гээд олон hурагшад тээшээ хандаhан шэнгеэр урдаhаам хараа hэн.

Долгорма Дондоковна Дондокова эсэшэгүй оролдосотой ажал хүдэлмэреэрээ республика соогоо суурхажа, бүгэдэндэ дунда эрдэм олгогшодой нэгэн мүн болоно.

Цокто НОМТОЁВ,
уран зохёолшо.

Ярууна.

Дулмасу Базаровна Батоцыренова Буряадай номой хэблэлдэ техническэ редактораар хүдэлhөөр үнинэй. Тэрэ дүй дүршэлөөр баян боложо, ажал хүдэлмэридөө hайн дүнгүүдтэй ябана. Тэрэшэлэн республиканска типографиин үнинэй линотипистка Анна Полуянова коллектив соогоо түрүү hуури эзэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гар hаа); линотипистка Анна Полуянова, Дулмасу Батоцыренова гэгшэд ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ПОЛЬШО МАШИНАНУУДЫЕ ХУДАЛДАБА.

ВАРШАВА. «Польшодо бүтээгдэhэн» гэhэн тамгатай машинанууд дэлхэйн табан түбиин оронуудаар суурхадаг юм. Машинанууд Польшоhоо хариин оронуудта худалдагдадаг юумэнэй гурбанай нэгэ хубинь болоно. Тоолон-тодорхойлолгын машинанууд, хэмжүүрэй тон нарин приборнууд, элшэ хүсэнэй түхеэрэлгэ, металл отолдог автомат станогууд, барилгын машинанууд— Арадай Польшын газаашань худалдадаг зүйлнүүд энээгээр дүүрэнэ бэшэ.

Польшын Арадай Республика металл отолдог 4 мянга гаран станок жэл бүри хариин оронуудта худалдадаг. Польшын станогууд мэдээжэ олохон фирмэнүүдэй предприятинуудта хүдэлжэ, суурхадаг болонхой.

ПНР элшэ хүсэнэй турбина болон хүсэтэ котелнуудые бүтээдэг дэлхэй дээрэхи үсөөхэн оронуудай тоодо ороно. Һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо Польшо бусад оронуудта хэдэн арбаад электростанци худалдаа.

ПРАГЫН МЕТРОДО

ПРАГА. Чиерна-над-Тисой станциин түмэр замшад Советскэ Союзhаа юрэ бусын ашаа — Прагын метродо хэрэглэгдэхэ зургаан сэнхир вагон — абаба.

ШЭНЭ ВАГОНУУД ҺАЯАР ЧЕХОСЛОВАКИИН НИИСЛЭЛ ХОТОДО ЭЛГЭЭГДЭХЭ

Чиерна-над-Тисой станцида ерэhэн вагонууд — Советскэ Союзай техническэ туhаламжаар Прагада баригдажа байhан метродо хэрэглэгдэхэ түрүүшын зүйл мүн. Совет үйлэдбэриин хэдэн арбаад вагон hаяар ЧССР-тэ эльгээгдэхэ.

1974 оной январиин 1-hээ Прагын метрополитенэй лининүүд туршагдажа эхилхэнь. Ерэхэ жэлэй июльдэ «сэнхир» поезднууд пассажирнуудые зөөжэ эхилхэ.

НҮХЭДЭЙ ТУҺАЛАМЖА

ХАНОЙ. ДРВ-гэй арад амгалан ажалайнгаа дүнгүүдээр омогорхохо ёhоороол омогорхоно. Дайнай hүүлэй бэрхэшээл түбэгүүдые дабан, Демократическа Вьетнамай ажалшад амгалан байдалай hэргээгдэhэнhээ хойшо үнгэрhэн дүүрэн бэшэ юhэн hарын турша соо республиканска удха шанартай 13 мянган километр харгы заhабарилан баряа. Урдань зам харилсаагүй байhан хадата провинцинуудта шэнэ харгы гаргагдаhан байна.

ДРВ-гэй промышленна шухала барилганууд үнэhэн тоборог болоhоноо hэргээн бодхоогдоно. Ороной ехэ электростанци —Тхагба ГЭС-эй гурбан агрегадай хоёрынь хүдэлжэ эхилээ. Ханой хото шадархи вагон заhабарилгын завод үйлэдбэриингөө хүсые hэргээбэ, Тхайнгуенэй металлургическа комбинадай доменно пеэшэн түрүүшынгээ продукци үгэбэ. Хонгайска бассейнэй ажалшад шулуу нүүрhэ малтан абалгаяа ехэдхээ.

Дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэл адли, ДРВ-тэй үнэн ханинарынь — Советскэ Союз болон социалис хани нэгдэлтэ бусад оронууд ехэ туhална. Дайнай шархануудые эдэгээхэ, экономикоёо hэргээхэ, социализм байгуулха хэрэгтэнь баатар вьетнам арадта эдэнэр туhа хүргэнэ.

КИНОГОЙ БЭЛИГТЭН ҺУРАНА

ПРАГА. Чехословакиин кинематографиин уран бэлигтэ болон захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй хоер hарын курсанууд Прагада хүдэлжэ эхилбэ. Киногой уран бэлигтэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, политическэ суртал бодолыень үргэдхэхэ зорилготойгоор курсанууд нээгдээ гэжэ «Чехословакиин фильмын» генеральна секретарь И. Пурш мэдүүлбэ.

Курсануудта hурадаг хүнүүд чехословак киногой суута бэлигтэнэй уншаhан лекцинүүдые шагнаха, зарим кинофильмүүдые шэнжэн шүүмжэлэлдэ хабаадаха, ороной болон хилын саанахи киноискусствын шэнэ бүтээлнүүдтэй танилсаха юм.

Курса эмхидхэгшэд совет киногой уран бэлигтэн болон ВГИК-гэй багшанарые СССР-эй арадай артистнар С. А. Герасимовай, Б. А. Бабочкинай ударидалгатайгаар Прагада уриба. СССР-hээ ерэhэн айлшад лекцинүүдые уншаха, чехословак кинематографистнуудтай уулзаха, совет кинодо олон жэлдэ хүдэлжэ олоhон дүй дүршэлөө андалдаха юм.

(ТАСС).

ЭДЭНЭР КОМБАЙН ЖОЛООДОХО

ГАВАНА. Хүдөө ажахын механизаторнуудые бэлдэдэг «Сабино II. Милиан» гэжэ hургуули Кубын Камагуэй провинцида нээгдэбэ. Эндэ hурагшад саахарай хулhа хуряаха комбайн болон тракторнуудые жолоодожо шададаг болохо юм.

Хүдөө ажахын механизаторнуудые бэлдэхэ hургуули болон курсанууд Кубын саахарай ехэ ехэ бүхы заводуудай дэргэдэ нээгдэнэ. Юуб гэхэдэ, ороной поли дээрэ хүдэлхэ элдэб янзын орёо техникэ олошоржол байна ха юм. Советскэ Союзай, Кубын инженернүүдэй зохёоhон «КТП-1» түхэлэй комбайн эдэнэй дунда бии. Люберецкэдэхи Ухтомскиин нэрэмжэтэ заводто имэ комбайнүүд бүтээгдэнэ.

Кубада саахарай хулhа хуряалгада бэлдхэл мүнөө дүүрэнтэжэ байна.

КОМБИНАТ ҺЭЛЬБЭН ЗАҺАБАРИЛАГДАНА

СОФИ. Болгариин химиин промышленностиин ехэ предприятинуудай нэгэн болохо Видинскэ химиин комбинадые шэнэдхэн заhабарилха түсэб дэмжэгдэбэ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, техническэ болон гэр hуудалда хэрэгтэй бүдэй түүхэй эд үйлэдбэрилэн гаргадаг полиамид утаhанай «Видлон» завод үргэдхэхые түсэбөөр хараалагдана. Советскэ Союзай техническэ туhаламжаар бодхоогдоhон тус комбинадта СССР-hээ шэнэ түхеэрэлгэнүүд асарагдаха. Энэнь утаhа үйлэдбэрилгые 43 процентээр дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Социалис экономическа харилсаа холбооной бүлэг программын ёhоор. комбинат синтетическэ утаhа, автомобилиин покрышкануудые гаргахаар мэргэжэнхэй. Тиигэжэ автомобилиин шиинэнүүдые гаргадаг «Вида» гэжэ завод үйлэдбэридөө шэнэ технологи нэбтэрүүлhэнэй ашаар шэнэ продукци үйлэдбэрилдэг болоо. Эдэнэй дунда ашаанай болон хүнгэн машинын hайн шанартай покрышканууд бии.

40 ЖЭЛЭЙ БАЯР

Хүдөө ажахын институдай багша доцент Иван Никифорович Бурмистров ажаллажа эхилhээр 40 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэбэ. Энэ эрдэмтын нэрэ гансашье Буряадта бэшэ, тэрэнhээ холо саагуур суурхаhан байха.

Иван Никифоровичай хүмүүжүүлhэн hурагшад Эхэ оронойнгоо олохон нютаг хизаарнуудта ажаллана. Шэтын, Амарай, Эрхүүгэй, Магаданай областьнуудта, Яхадай, Тувын АССР-нүүдтэ, Красноярска, Приморско хизаарнуудта тэдэнэргэй уулзажа болохот.

Эрдэмтэн 40 жэлэйнгээ 20-иень хүдөө ажахын институдта ажаллажа үнгэргөө. Коммунист Бурмистров залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы эрдэм мэдэсэеэ, хүсэ шадалаа зорюулна. Тэрэ ажабайдалайнгаа баян дүй дүршэлые эдиршүүлдэ дамжуулан үгэнэ, коммунис ёhоор ажаhууха, ажаллахаар тэдэнэрые hургана.

Залуухан мэргэжэлтэ Иван Никифоровичые СССР-эй Наркомзем Буряадта эльгээhэн байна. Московско областьhоо ерэhэн сагhаа хойшо инженер Бурмистров хуби заяагаа Буряад оронтой холбоо. Тэрэ Түнхэнэй МТС-эй ахалагша механигаар, hүүлдэнь республикын Наркомземдэ, ВКП(б)-гэй обкомдо хүдэлhэн намтартай.

Хүдөө ажахын институдта 1954 онhоо хойшо хүдэлнэ. Тэрэ «Хүдөө ажахые оньhоhожоруулга» гэжэ кафедрые түрүүлэн хүтэлбэрилhэн байха юм. «Хүдөө ажахын машинанууд» гэжэ кафедрын эмхидхэгдэхэдэ, тэрэниие даагшаар мүн лэ табяа.

Иван Никифорович институдайнгаа ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Үнинэй багша коммунист Бурмистров студентнэртэ эсэгэ шэнгеэр хандадаг. Тэдэнэрые hургажа, хүн болгожо табихын хойноhоо хододоо оролдожо ябадаг.

Олон жэлэй туршада үнэн сэхээр ажаллаhанайнгаа түлөө И. Н. Бурмистров гүрэн түрын шагналда хүртэнхэй юм. «Хүндэлэлэй тэмдэг» орден, «1941 — 1945 онуудтахи Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда илаhанай түлөө», «Тунга, шэнэ газар элдүүрилhэнэй түлөө», Ленинэй 100 жэлэй ойн баярай болон бэшэшье медальнууд Буряадай АССР-эй габьяата инженерэй энгэр шэмэглэн гоёоно. И. Н. Бурмистровай 40 жэлэй турша да эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлhыень эдэ бүхы хайра шагналнууд гэршэлжэ үгэнэ.

З. ТЭЛИН

Киев хотын сүлөөлэгдэhэнөөр 30 жэлэй ойдо

ДНЕПР ДЭЭРЭХИ ТУЛАЛДААН

К. С. МОСКАЛЕНКО,
Советскэ Союзай маршал,
СССР-эй оборонын министрэй орлогшо

Совет-герман фронт дээрэ Улаан Армиин добтолго таhалдангүй шахуу бүри эршэ нэмэжэ, 30 жэлэй урда, 1943 оной октябриин тэнгээр Днепр болон Украинын Днепрэй баруун бэеын газарай түлөө байлдаан эхилhэн юм. Киевые сүлөөлхын түлөө тулалдаан энэ ехэ добтолгын түрүүшын алхам болоhон байгаа.

Нигэжэ манай сэрэгүүд Днепртэ туласа ерээ бэлэй. Киев шадар Днепр мүрэнэй үргэниинь 600—800 метр болодог. Гитлеровецүүдэй бэхилэлгэнүүдые хэжэ бүхэлөөд байhан баруун эрьень үндэр, эгсэ эрид, 60—80 метр, зарим газараараа 150 метр үндэртэй. Хамгаалжа байгшадта ехэ тааруу, совет сэрэгүүдэй ерэхые хуу хараха аргатай байгаа.

Днепрэй зүүн бэеын Украинын газар дээгүүр гарахадамнай, хамаг hуурин тосхонууд сүм галдууланхай hэн. Фашистнууд тэрьедэхэдээ, хото городуудые, hууринтосхонуудые, түмэр хары, хүүргэ, дардам харгынуудые hандаргадаг, завод, фабрикануудые тэhэлдэг байгаа. Һаhа гүйсэhэн бүхы хүнүүдые богоол болгохоёо үлдэжэ абаашадаг hэн. Фашистнуудай зэрлиг муухай аашын үлэгдэл мүрнүүд Днепр хүрэтэрхи бүхы харгы дээрэмнай дайралдадаг бэлэй. Чернухи гэжэ ганса hууринда гитлеровецүүд хоёр жэл соо эзэмдэжэ байха зуураа, 200 гэр галдаhан, 500 хүниие үлдэжэ абаашаhан, 700 эрхэтэниие буудажа алаhан, дороможолhон, бултыень нэгэ нүхэ руу хаяhан байна.

Эдэ бүгэдые харахадаа, совет солдат болон офицернүүдэй хоро үhөө бусалжа, дайсадые үзэн ядаха, тэдээнтэй тэмсэхэ дура хүсэлынь улам дээшэлдэг hэн. Совет сэрэгшэ бүхэн дайсаниие шадаал hаа түргэн түрэл оронhоо үлдэжэ гаргахые эрмэлзэхэ.

Солдат болон офицернүүдэй патриотическа эрмэлзэлдэ үндэhэлэн түшэглэжэ, Днепрые ябууд түргөөр гаталхые Совет командовани шиидхэбэ. Понтон ба уhа гаталхада хэрэгтэй бусад зүйлнүүдэй ерэхые хүлеэнгүй, подразделенинүүд саада бэедэнь түргэн гараhан байгаа. Онгосо, бревно, хабтагай, боошхо гэхэ мэтэ таатай юумэ бултыень хэрэглээ hэн. Саада эрьедэнь тааруу газар эзэлжэ, манай сэрэгшэд гитлеровецүүдэй авиаци, ябаган сэрэг болон танкын шанга шанга добтолгонуудые хэдэн удаа сухарюулhан байна. Эдэ байлдаануудта манай сэрэгшэдэй гаргаhан баатаршалга тоолоожо барахаар бэшэ. Жэшээлхэдэ, Букринска бэхилэлгэ дээрэ манай артиллеристнүүд ябаган сэрэгшэдтэй хамта хэдэн үдэрэй турша соо дайсанай галзуу добтолгонуудые гэдэргэнь сохиhон юм. Танкнуудтай тэмсэхэ полкын командирай орлогшо капитан В. Петров өөрөө сэхэ байлдаанда оролсон, хүтэлбэрилhэн юм. Дайсанай танкнуудай манай нэгэ буугай расчёдые hалгаажархихадань, энэ офицер гүйжэ ошоон, өөрөө буудажа эхилээ hэн. Петров хоёр гараа шархатабашье, добтолгын гэдэргээ сохигдотор байлдаанай газарhаа гаража ошобогүй. Врачнууд энэ эрэлхэг сэрэгшын ами абарбашье, хоёр гарынь тайраха баатай болоо hэн. Хожомынь Петров госпитальhоо гараад, дайлалдажа байhан армидаа hөөргөө бусаха зүбшөөл абаа бэлэй. Тиигэжэ өөрынгөө полктой Берлин хүрэhэн, Берлин шадархи байлдаанда эрэлхэг зориг харуулhанайнгаа түлөө хоёрдохёо Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

Сентябриин 30 болотор Воронежско фронтын (1943 оной октябриин 20-hоо 1-дэхи Украинска фронт гэжэ нэрэтэй болоо) сэрэгүүд армиин генерал Н. Ф. Ватутинай командовани доро Киевhээ урдуур, хойгуур хэhэн бэхилэлгэ буляан абаhан байгаа. Киевhээ 70—75 километр урдуур байhан Букринска бэхилэлгэ болон Киевhээ 10 километр хойгуурхи Лютежскэ бэхилэлгэ газар эдэнэй дунда эгээл шухалань байhан юм. Гитлеровецүүдhээ Киевые сүлөөлхын түлөө хоёр сохилто хахэ гэжэ фронтын командовани шиидхэбэ: гол сохилто — Букринска, нүгөөдыень — Лютежскэ бэхилэлгэhээ. Сохилто хэхэ сэрэгүүд Киевhээ баруугаар уулзажа, дайсанай коммуникаци таhалха ёhотой байгаа. Букринска бэхилэлгэhээ — хоёр дахин, Лютежскэ бэхилэлгэ газарhаа нэгэ дахин добтолго хэбэшье, амжалта туйлагдаагүй hэн.

Тиихэдэнь Киевэй хойто хажууhаа добтолжо, Киевые сүлөөлхэ гэhэн шиидхэбэри абтаhан юм. Юундэб гэхэдэ, газарынь тэгшэ hэн тула танкнуудые олоор хэрэглэхэ аргатай байгаа. Букринска бэхилэлгэ газарhаа танкнуудые hүни нюусаар абаашаhан юм. Танкова арми болон артиллериин гаража ошоhые дайсанда мэдүүлхэгүйн тула танк, ехэ буунуудай олон тоото дүрэ хэгдэжэ, орондонь табигдаа hэн. Эдэнь тон адляар хэгдэhэн байжа, фашис авиаци болон артиллери совет сэрэгэй Киевэй хойто талhаа добтолгодо ороторнь мэдээгүй, бомбодожо, буудажа байhан юм.

Ехэ байлдаануудай эхилтэр намда даалгагдаhан 38-дахи арми, генерал П. С. Рыбалкын гвардейскэ 3-дахи танкова арми Лютежскэ бэхилэлгэ дээрэ байhан юм. Дүрбэн стрелково корпус, ахамад командованиин танкова корпус болон артиллериин корпус, мүн ЧССР-эй мүнөөнэй президент Людвик Свободын командалhан 1-дэхи чехословак бригадаhаа 38-дахи арми бүридэнхэй байгаа. Генерал И. Д. Черняховскиин 60-дахи армиударна сэрэгүүдэй баруун талаhаа туhалха, Букринска бэхилэлгэ газарhаа генерал С. Г. Трофименкын 27-дохи арми, генерал Ф. Ф. Жмаченкын 40-дэхи арми дэмжэхэ ёhотой hэн. Агаарhаа генерал С. А. Красовскиин 2-дохи агаарай армиин лётчигууд туhалха байгаа.

Ноябриин 3-най үглөөгүүр манай ударна сэрэгүүдэй артиллери ба миномёдууд буудажа эхилээ hэн. Тиихэдэ сүмэ сохихо зургаан километрэй зайда фронтын километр бүхэндэ 300—320 буу байhан юм.

40 минутын турша соо артиллереэр hамна бута буудаhанайнгаа удаа танкнууд, ябаган сэрэгшэд добтолгодо оробо. Хэдэхэн минутын үнгэрхэдэ, добтологшод дайсанай бэхилэлтын түрүүшын зурууд газар абажа, мэнэ hая фашистнуудай байhан бэхилэлгэнүүдые эзэлбэ. Эдэ нүхэ hүбэнүүд, шабын түмэрөөр хэгдэhэн хаалтанууд ба бусад инжнерно бэхилэлгэнүүд hандаргагдаhан байгаа. Хоёр километр урагшаа дабшаhан хойноо совет солдадууд фашис сэрэгэй түрүүшын, эсэргүүсэлтэтэй ушараа hэн. Тэрэ үдэр манай артиллери үшөө хоёр дахин дайсанай гол пунктнуудые hамна бута буудаhан юм. Артиллериин корпусой буудалга ёhотойл гал түймэр шэнги байгаа hэн.

Ноябриин 4-дэ Киев шадар шанга тулалдаанууд болобошье, оройдоол 2—3 километр урагшаа дабшабабди. Добтолгоёо hүниндөөшье зогсоохогүй гэжэ шиидээ hэмди. Дайсаниие hүрдөөхын түлөө танкнууд галиуудаа носоожо, сиренэ дуугаргаан, hайса буудаhанай удаа ябаган сэрэгшэдтэй хамта добтолгодо ороо бэлэй. Ухаа мэдээгээ алдаhан дайсанай эсэргүүсэлтэ даража, гэдэргэнь сухарюулаа hэмди. 3-дахи танкова арми болон 37-дохи армиин 50-дахи стрелково корпусой частьнууд тэрьедэжэ ябаhан гитлеровецүүдэй хойноhоо намнан, Киевые Житомиртой холбодог дардам харгы таhа дүүрэн абаhан байна.

Ноябриин 5-най үдэр совет сэрэгүүд городто түргэн дүтэлжэ, баруун ба баруун урдаhаань тойрон хүрээлжэ эхилээ hэн. Гвардиин старшина Никифор Шолуденко бүлэг тагнуулшадтай хамта городой түбтэ түрүүлэн гараад, Киевтэхи партиин областной комитедэй гэр дээрэ гаража, Улаан туг хиидхүүлhэн байна. Никифор Шолуденко дайсанай hомондо дайрагдажа унабашье, Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ (наhа бараhан хойнонь) хүртэhэн байгаа.

Манай солдадууд, сержантнууд болон офицернүүд эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдажа, ёhото шэн габьяа, Эхэ орондоо үнэн сэхэ байhанай жэшээ харуулаа. Агуухэ Октябриин социалис революциин 26 жэлэй ойн hайндэрэй болохоёо байхада, ноябриин 6-най үглөөнэй 4 час багта совет сэрэгүүд Киевые фашистнуудhаа сүлөөлhэн байна.

Совет Украинын ниислэл хотые сүлөөлхын түлөө болоhон дүрбэн үдэрэй байлдаанда немец-фашис 12 дивизи, тэрэ тоодо хоёр танкова, нэгэ моторизованно дивизи бута сохигдоhон байна. Гитлеровецүүд байлдаанай газар дээрэ бомбодогдоhон гү, али талдагдаhан 186, танк, 78 самолёт, 1.053 автомашина, 102 үхэр буу, 73 миномёт орхижо гараа hэн. Дайсанай 20 мянга үлүүтэй солдат болон офицер Киев шадар үхэлөө олоhон юм.

Ноябриин 6-най үдэр хадаа 800 үдэр үргэлжэлhэн харата муухай фашис эзэмдэлгэhээ Киевэй ажалшадай мултарhан гайхамшагта hайндэрынь болоhон байна. Эзэмдэжэ байха үедөө гитлеровецүүд Киевые дээрмэдэжэ, 195 хүниие тамалhан, буудажа алаhан, 100 мянга гаран хүниие Германи руу ябуулhан байгаа. Дайнай урда 900 мянган хүн зонтой байhан томо город хооhоржо, оройдоол 180 мянган хүн үлэhэн юм.

Киевые сүлөөлэлгэ сэрэгэй-политическэ туйлай ехэ удха шанартай байгаа. Фашис Германиин урдаhаа хэгдэhэн үшөө нэгэ ехэ шэнэ сохилто гэжэ энээниие бүхы дэлхэй дээрэ сэгнэhэн юм. Хэды оролдобошье, Совет Армиин добтолгые гитлеровецүүд бууруулжа шадаагүй. Киевые сүлөөлжэ, баруун бэеын Украинада тааруу зохид, уужам бэхилэлгэ абаhан совет сэрэгүүд үшөө фашис богоолшолго доро байhан зониие удаа дараалан сүлөөлэн, добтолгоёо саашань үргэлжэлүүлээ бэлэй. Европын арадуудта эрхэ сүлөө асаран, фашис рейхэй хилэдэ дүтэлжэ ябаа hэмди.

(АПН.)

ЧССР. Двур-Кралово городой зоопаркда Африкаhаа асарагдаhан hонирхолтой амитадай заповедник нээгдэбэ. Мэргэжэлтэд энэ Зүүн Чехиие Африкынхидэ тон адли байгаали бии болгожорхёо. Ангууд энэ жэлэй 8 hара түрэл Африкадаа байhандал ябаха.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Заповедниктэ байhан жирафууд.

ТАСС-ай фотохронико.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ҮНДЭР ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

Баргажанай аймагай соёлой байшанда малшадай суглаан болоо.

Бүхэсоюзна мүрысөөнэй дүнгүүд тухай элидхэл партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Лев Будаевич Раднаев хэбэ.

Баргажанай хори нэгэн түрүү һаалишад, малшадта СССР-эй орден, медальнууд барюулагдаһан байна.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Дашанима Сундуев Октябриин революциин орденоор шагнагдаа. Баргажанай совхозой МТФ-е даагша Степан Николаевич Гусев, Уланай колхозой түрүүлэгшэ Сергей Ламажапович Гатапов, Хилганын колхозой хонишон Аркадий Нимаев, Баргажанай совхозой һаалишан Евдокия Сергеевна Максимова болон бусадта «Ажалай Улаан Тугай» орден барюулагдаба.

Аймагай суута хонишон Ленинэй ордено Ольга Сангадиева «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртөө.

Партиин обкомой секретарь А. А. Бадиев тус суглаанда хабаадалсажа, аймагай түрүү малшадта үндэр шагналнуудые барюулаа.

Н. ГАЛДАНОВ.

«ЭЛҮҮР ЭНХЭ»

Имэ нэрэтэй арадай һайн дуранай университет Буряадай хүдөө ажахын техникумэй дэргэдэ эмхидхэгдэбэ. Городоймнай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд — терапевт, хирург, фтизиатор гэхэ мэтэ мэргэжэлтэй врачнар университедэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха байна.

«Архи, тамхин ами наһанай дайсан», «Эдихэ хоол хэмжүүрэй» гэһэн лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ. Мүн «Хирургическа хүндэ үбшэнүүд тухай юу мэдэжэ болохоб?». «Агаар, уһан хүнэй ажабайдалда ямар ашатуһатайб?» гэһэн лекцинүүд ходо болојо байха. Зоной дунда түргэн тарадаг хэжэг үбшэнүүдые һэргылхэ тухай хөөрэлдөө врачнар үнгэргэхэ байна.

Университедэй түрүүшын хэшээл болоо. Горсоведэй гүйсэдкомой элүүрые хамгаалха таһагые даагша Д. Р. Еронов һурагшадай үмэнэ үгэ хэлээ. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр элүүр энхые хамгаалха хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудалда тэрэ тогтожо хэлээ. Врач-терапевт Е. С. Оскорбина зүрхэнэй үбшэнүүд тухай хөөрөө. Түрүүшын хэшээлэй түгэсхэлдэ сугларагшадта тусхай кинофильмнүүд харуулагдаа.

Тус университедтэ һурагшад санитарно-гэгээрэлэй программые нэгэ жэл соо шудалха зэргэтэй. Нинтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг врачнар Г. С. Дырхеева, Г. Н. Намсараева, В. И. Трухиный, Г. И. Смирнова, М. А. Халтаева, М. А. Тугутова, А. М. Хальбаева, Б. М. Евстигнеев, М. К. Манжигеев, В. С. Смирнов, В. А. Шурыгина гэгшэд энэ хугасаа соо хэшээлнүүдые үнгэргэхэ байна.

М. МЕДОВАЯ.

Тэрэ гэһээр 130 гаран жэл үнгэрөө. Тиигэхэ үедэ алас холын Россин түб газарһаа Байгал шадар сүлэгдэһэн декабристнар аха дүү Николай, Михаил Бестужевтан Селенгинск тосхон ерэһэн байгаа гэжэ мэдээжэ ааб даа. Тэдэнэртэй сугтаа декабрист Торсон мүн лэ эндэ «хатуу хэһээлтынгээ саг» үнгэргэһэн байгаа бшуу. Нютагай хизаар ороноо шэнжэлэгшэ Кельбергтэй тэдэнэр бултадаа дүтэ танилсажа, һүүлээрнь нүхэсэдэг болоо бэлэй. Тэдэнэр үбэлэй ута үдэшэнүүдые сугтаа үнгэргэдэг һэн.

Селенгинск тосхондо ажаһуугшад декабристнарые мартадаггүй, хододоо һанан дурдажа, омогорхон ябадаг. Селенгинскын дунда һургуулида түүхын музей бии. Декабристнарай гар бэшэгүүд, барижа ябаһан хэрэгсэлнүүд тэрэнэй гол экспонадууд болоно. Николай Бестужев, Торсон гэгшэд Селенгинскдэ хүдөөлүүлэгдэһэн юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Николай Александрович Бестужевай портрет. Һургуулиин түүхын музей соо хадагалагдажа байдаг. 2. Елизавета Александровна Кельберг—декабристнар Бестужевтан болон Торсон гэгшэдэй нүхэр Кельбергын долоодохи үеын түлөөлэгшэ. Энэ эхэнэр Юра, Саша хүбүүдтээ декабристнарай хүдөөлүүлэгдэһэн хүүртэ ходо ерэжэ байдаг.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ЧЕМПИОНАТ ДҮҮРЭ

Футбол

Футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын мүрысөөн (дээдэ лиги) дүүрэбэ.

Москвагай «Динамын» футболистнууд ноябриин 1-дэ Донецкын «Шахтёрые» талмай дээрээ угтан абахадаа, 2:0 тоотойгоор шүүжэ, бронзо медальда хүртөө. Энэ үдэр Алма-Атада «Кайрат» Ворошиловград хотын «Зарятай» наадахадаа, 1:1 тоотойгоор тэнсэжэ, ялын сохилто хэхэ ушартай болоо һэн. Тиигэжэ 4:3 тоотойгоор «Кайрат» илаһан байна.

1:0 тоотойгоор «Зенит» (Ленинград) — Тбилисиин «Динамые», Москватай «Торпедо» — СКА-е (Ростов-на-Дону), Киевэй «Динамо» «Пахтакорые» (Ташкент) шүүгээ. Ташкентдэ болоһон нааданда Блохин талмайн эзэдэй саха руу бүмбэгэ үдьхэлжэ оруулһан байна. Тиин чемпионадай эрхим бэрхэ бомбардир 18 бүмбэгэ сохиһон болоно.

Чемпионадай һүүлшын үдэр, ноябриин 2-то, Москвагай «Спартак» «Карпатые» (Львов) талмай дээрээ 1:0 тоотойгоор шүүжэ (ялын сохилто Букиевский онобшотой шадамараар хээ), дүрбэдэхи һуурида гараа. оруулһан, алдаһан гынгөө тоогоор Тб «Динаматай» адли ба хоорондоо уулзаха люу байһан дээрэһэ —«Спартак» дүрбэд ри эзэлбэ.

Энэ үдэр Минскы намо» «Днепрые» 2 тойгоор илаһан бай

Игэжэ футболо пионат дүүрэбэ. «Арарадай» футбол алтан медаляар шаг 39 очко.

Ереванай футбол Г. Федотовой нэ шанда (эгээл олон сохижо оруулһан үшөө тусхай хоёр хүртэһэн байха юм.

Киевэй «Динамо хи һуурида гараба — котой.

Нааданай гурим һөөр, мүрысөөндэ һ хоёр һури эзэлһэн нууд — «Динамо» СКА (Ростов-на-Д дээдэ лигиһээ гара тай болоо. «Чер (Одессэ), «Нистру» нёв) дээдэ лигидэ һуури эзэлхэ.

ФУТБОЛООР СССР-эй ЧЕМПИОНАДАЙ ДҮН ИИМЭ:

Командануд	И	И-11	Ш	Б
«Арарат»	18	3	9	52—26
«Динамо» (К)	16	4	10	44—23
«Динамо» (М)	13	7	10	43—30
«Спартак»	11	3	13	37—28
—Динамо» (Тб)	13	5	12	42—33
«Шахтёр»	14	3	13	32—26
«Заря»	14	1	15	38—26
«Днепр»	9	8	13	36—40
«Кайрат»	8	10	12	25—37
ЦСКА	10	5	15	33—36
«Зенит»	9	3	18	33—35
«Пахтакор»	9	2	19	37—44
«Торпедо»	9	1	20	28—37
«Карпаты»	3	3	19	28—48
«Динамо» (Мн)	7	3	20	21—36
СКА	3	5	22	19—43

АЖАГЛАЛТА: И—илалта, И—11—11 метрһээ ялын сохилто хэһэнэй һүүлээр туйлагдаһан илалта, Ш — шүүтдэлгэ, Б — бумэг очко.

(ТА

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ИЛАН МАНДАХЫН ТҮЛӨӨ

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй дүнгүүдые олониитын түлөөлэгшэд, хэблэлэй зургаанууд, политическэ элдэб шэглэлнүүд зүбшэлхэдөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хүсэнүүдэй фронт үргэдэн бэхижэжэ байна гэжэ тэмдэглэнэ.

БУДАПЕШТ. «Совет коммунистнуудай, бүхы совет арадай эб найрамдал хүсэжэ байһые элирхэйлһэн КПСС-эй XXIV съездын эб найрамдалта программын хоёр үлүүтэй жэлэй урда тээ һүр хабхалантайгаар соностоһон Москвадахи Съезднүүдэй ордон Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй хүдэлмэрилхэ үедэ бүхы дэлхэйн арадуудай анхарал үшөө дахин татаһан байна», — гэжэ Венгриин «Орсаг-Вилаг» газетэ бэшэнэ.

ПРАГА. Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ Чехословакиин делегацие толгойлһон Т. Травничек ЦТК агентствын корреспонденттэй хөөрэлдөө. Москвада болоһон бүхэдэлхэйн дээдэ хуралдаанай дүнгүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгтэһэн байна.

ПАРИЖ. «Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессые эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй эгээл үргэн ехэ, олоной хабаадалгатай ассамблей болоно» гэжэ «Юманите» газетэ нэрлэнэ. Энэ үгэеэ ойлголсолго, харилсаа холбоо, эб найрамдал аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар арадуудай хамтын хүсэлэл оролдолгын шэнэ шата болоно гэжэ газетэ бэшэнэ.

ХЕЛЬСИНКИ. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болоһон бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэ уласхоорондын энэ шухала хуралдаанай гол зүйл болоно гэжэ Финляндиин Компартиин түрүүлэгшын орлогшо Тайсто Синисало мэдүүлээ.

(ТАСС).

БЕРЛИН

Хани харилсаагаа бэхижүүлхэ

ТАСС

Германиин Демократическа Республикада үнгэргэгдэжэ байһан совет эрдэм, техникын үдэрнүүд олоной анхарал татанэ. Һонирхол үүсхэнэ. «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ эрдэм, техникын үүргэ» гэһэн темээр конференци Берлиндэ үнгэргэгдөө. Дээдэ һургуулинуудай багшанар, научно-техническэ институдуудай хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин инженернүүд энээндэ хабаадана. 40 совет эрдэмтэ конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, СССР-тэ эрдэм, техникын элдэб һалбаринуудта хэгдэжэ байһан шэнжэлгэнүүд тухай тэмдэглээ.

Совет эрдэмтэд үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союздахи научно-техническэ хүгжэлтын дүнгүүдые согсолхоһоо гадна, ойрын ерээдүйдэ эрдэм наука хүгжөөхэ түсэбүүд тухай хөөрэһэн байна, —гэжэ ГДР-эй Наукануудай академиин вице-президент У. Гофман, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, мэдүүлээ.

РИМ

Чилиин компартиин мэдүүлгэ

ТАСС

Ороной арад зондо эсэргүүгээр Чилиин сэрэгэй хунтын харата муухай ябуулгануудые хэжэ байһантайнь дашарамдуулан, Чилиин Коммунис партиин хүтэлбэриин мэдүүлгые Италиин «Унита» газетэ тунхаглаба. Октябриин 19-һөө 22 болотор Чилидэ 71 хүн саазалагдаһан байна гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэнэй дунда алба хаагшад, батраагууд, шахтернууд бии. Эдэниие буудажа алаһан тухай хэблэлдэ мэдээсэгдэпэн юм.

11 үхибүүнэй эсэгэ, шахтер Исидоро Каррильо саазалуулаа. Тэрэ муниципальна советнигээр, удаань Арадай нэгэдэлэй правительствын үедэ горнягуудай һууринуудай нэгэнэй мэрээр һунгагдаһан байгаа.

Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корваланай, Чилиин бусад патриодуудай ами наһа абархын тула һаналаа нэгэдэлгын ябуулга үргэнөөр хэхэ шухала гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Дүй дүршэлөө халан абалсахын тула

ТАСС

СССР-эй хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин, гэр һуудалай приборнуудай машина бүтээлгын министр В. Н. Доснин түрүүтэй Совет делегаци Холбоото Штадуудта ерээд байна. Совет делегаци Пенсильвани, Коннектикут штадуудта эдлэл хэрэгсэлнүүдэй амһарта бүтээдэг хэдэн предприятинуудта хүрэһэн байна. Эдэ предприятинууд «Американ кэн» гэжэ фирмэдэ хабаатай юм. Тус компани СССР-тэй худалдаа наймаанай харилсаа холбоо тогтоонхой.

НЬЮ-ЙОРК

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ШИИДХЭБЭРИ

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа Аюулгүйн Соведэй ээлжээтэ заседани ноябриин 2-ой һүни болобо. Буудалдаа зогсооһон район худар ООН-ой сэрэгүүдые эльгээхэ тухай 340-дэхи тогтоолые дүүргэлгын ээлжээтэ шата бэелүүлхэ тухай үгэеэ ойлголсоһон байнабди гэжэ Соведэй түрүүлэгшэ мэдээсээ.

Аюулгүйн Соведэй 340-дэхи тогтоолой үндэһөөр сэрэгүүдые Дүтын Зүүн зүгтэ эльгээхын тула Ганатай, (Африкын нютагай бүлэгһөө), Индонезиин ба Непалтай (Азиин нютагай бүлэгһөө), Панама ба Перутай (Латиин Америкын нютагай бүлэгһөө), Польшотой (Зүүн Европын нютагай бүлэгһөө), Канадатай (Баруун Европын ба бусад гүрэнүүдэй бүлэгһөө) зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые дары үнгэргэхыень Аюулгүйн Совет ООН-ой Генеральна секретарьта даалгаба. Тиихэдэ ООН-ой сэрэгүүдые материально-техническэ талаарнь хангалгын түлөө Польшо, Канада онсо харюусалгатай байна.

Зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдэй дүүрэмсээр, эдэ оронуудһаа сэрэгүүдые Дүтын Зүүн зүгтэ эльгээхыень Генеральна секретарьта даалгагдаа.

Бүхы делегацинууд Соведэй шиидхэбэриие баталан абаа, харин Хитадай делегаци зүбшэлэлгэдэ хабаадаагүй гэжэ Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ мэдээсэбэ.

Энэ шиидхэбэри Аюулгүйн Соведэй 340-дэхи тогтоолые бэелүүлхэ талаар шухала алхам болохо байна гэжэ СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Я. А. Малик үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэһэн байна.

США-гай түлөөлэгшэ Дж. Скали үгэ хэлэхэдээ, энэ хэлсээн амжалтатайгаар бэелхэ гээд найдажа байһанаа мэдүүлээ.

Буудалдаа зогсооho тухай, тэрэниие сахиха ба октябриин 22-то байһан газарнуудтань сэрэгүүдые бусааха тухай Аюулгүйн Соведэй тогтоолые Израиль бэелүүлхэ уялгатай гээд Сириин, Израилиин, Нигерич ба бусад зарим оронуудай түлөөлэгшэдтэй хамта Аюулгүйн Соведэй заседанида уригдаһан Египедэй түлөөлэгшэ хэлэбэ.

ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм 340-дэхи тогтоолой дүүргэлтын ябаса тухай Соведтэ элидхэл. Дүтын Зүүн зүгтэ эдэ хүсэнүүдые тааруулан табихын тула түрүүшын хэмжээнүүдые ООН-ой зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командалагша абажа байна гээд тэрэ хэлэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Аюулгүйн Соведэй тогтоолнуудые эбдэнэ

ТАСС

Буудалдаа зогсооho тухай тогтоолые Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд эбдэжэ үргэлжэлһөөр гээд Сириин гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо З. Исмаилай ООН-ой Генеральна секретарьта эльгээһэн бэшэг дотор, мүн ООН-ой адаглагшадай энэ районһоо хэһэн мэдээсэлнүүд соо хэлэгдэнэ.

Октябриин 31-дэ Сириин —Израилиин секторто Израилиин сэрэгүүд Сириин бэхилэлтэнүүдые ехэ буугаар буудаа гээд ООН-ой адаглагшад мэдээсэбэ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

Венэдэхи шухала хөөрэлдөөнүүд

Европын түбэй хубида зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооxо дурадхалнуудые социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай хамта Советскэ Союз дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ оруулһан байгаа. Буу зэбсэг хураахa талаар аша үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые бэелүүлгэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан эб найрамдалта программа дотор элирхэйлэгдэһэн гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Эгээл имэһээ Европын түбэй хубида зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооxо тухай хөөрэлдөөнүүдэй октябриин 30-да Венэ хотодо эхилхэдэнь, совет хүнүүд сэдьхэлээ ханангяар угтаһан байгаа. 19 ороной түлөөлэгшэд эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадана.

Европо түбидэхи шахардуу байдалые һулаpуулха тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлхээр үүсхэл гаргаһан Советскэ Союз политическэ байдал һайжаруулхаһаа гадна, Европын түбэй хубиин гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооxо шухала гэжэ тоолоно. Венэдэ боложо байһан хөөрэлдөөнүүдэй һайн үрэ дүнгүүдые үгөө һаань, Европо түбидэ бата эб найрамдал хангаха зорилготой аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй Женевэдэ үнгэргэгдэдэг хоёрдохи шатада нүлөөлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Европын түбэй хубида зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооjo эхилхэ шиидхэбэри дэмы абтаагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, дэлхэйн хоёр дайнай һүжэрэн соробхилһон түбэй Европо мүнөөшье хуурай газарай ба агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй улам ехээр татагдаад байһан газар болоно. Сэрэгэй элдэб техникэ, юрын ба ядерна буу зэбсэгүүд эндэ бии.

Түбэй Европодо имэ ехэ сэрэгүүдэй бии байһан ушарһаа сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөн гарахадаа магадгүй. Тиин энээнһээ дайн байлдаанай ехэ гал дүлэн соробхилходоо һаатахагүйл.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооxо тухай түүхэдэ түрүүлэн табигдаһан асуудал шиидхэхэ гэээшэ айхабтар орёо байна: политическэ, сэрэгэй, техническэ олон тоото асуудалнуудые шиидхэхэ эрилтэ табигдана. Хороолгые ямараар үнгэргэхэ хэрэгтэйб, ямар арга онол хэрэглэлтэйб гэжэ Венэдэ болоһон хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ байна. Зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэзээнһээ хороожо эхилхэ тухай тэдэнэр зүбшэлхэ зэргэтэй. Асуудалнууд олон. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхэдээ, али нэгэ ороной аюулгүй байдалда хоро хүргэхэ, аюул тохёолдуулха ёһогүйбди. Хэрбээ хөөрэлдөөндэ хабаадагшадай нимэ гол ёһоор хүтэлбэрилэгдөө гэээшэ һаань, Венэдэхи шухала хөөрэлдөөнүүдэй амжалтатайгаар үнгэрхэ байһаниинь дамжаггүй.

Аша үрэ ехэтэй харилсаан

ФРГ-гэй федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Вальтер Шеелиин Совет правительствын уряалаар манай орондо албанай хэрэгээр ерэлгэ шухала удха шанартай хэрэг болоно. Москвада ерээд байха үедэнь хоёр талын харилсаанай асуудалнууд, Советскэ Союзые, ФРГ-е һонирхуулжа байһан уласхоорондын гол шухала асуудалнууд зүбшэлэгдэһэн байна. Энэнь хоёр ороной хоорондохи харилсаанай улам үргэдэжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ В. Шеель мэдүүлбэ.

Үнэхөөрөөшье тиимэ. Советскэ Союзай ба Баруун Германиин хоорондохи договорто 1970 оной август һарада Москвада гар табигдаһанһаа хойшо манай хоёр ороной хоорондохи харилсаан шэнэ шатада гараһан байна. Экономикын элдэб һалбаринуудта манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоон али алиндань ашатай туһатайгаар хүгжөө. 1972 оной турша соо хоёр ороной хоорондо эд бараанай эрьесэ 800 миллион маркаар ехэ боложо, 3,7 миллиард маркада хүрэпэн байха юм. Энэ жэлдэ улам үргэдэн ехэ болохоор хүлеэгдэнэ. Ехэ хэмжээнэй булад хоолой соргонуудые ФРГ-һээ абан, Советскэ Союз оронлонь байгаалиин газ үгэжэ, али алиндань ашатай тупатай худалдаа наймаанай хэрэгые бүри үргэдхэхэ юм. Научно-техническэ, соёлой харилсаан мүн лэ амжалтатайгаар хүгжэнэ.

Гэбэшье Советскэ Союзай ба Баруун Германиин хоорондохи харилсаа холбооной зорилго миин лэ хоёр талын харилсаагаар дүүрэнэгүй. Европын гүрэнүүдэй мүнөөнэй хилын ойроо хүртэшэгүй байлга, хүсэ хэрэглэлгэпээ арсаха гол ёһонуудые юридическэ аргаар баталһан Московско договор Польшо ба ГДР-тэй ФРГ-гэй договорнуудые баталха, мүн бусад социалис оронуудтай Федеративна Республикын харилсаае һайжаруулха зам нээһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болоһон бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ, эдэ договорнууд «уласхоорондын бүхы харилсаанда туйлагдажа байһан һайн хубилалтануудай нэгэниинь болоно» гэжэ тэмдэглээ.

Шахардуу байдал һулаpуулхын, харилсаа холбоо тогтоохын тула, эдэ договорнуудай бодотоор бэелүүлэгдэхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Энэмнай хүдэлмэри ехэтэй, орёо зорилго болоно. Энээниие шиидхэхын тула ехэ саг хэрэгтэй. В. Шеелиин албанай хэрэгээр Москвада ерэлгэ эдэ бүгэдэндэ һайнаар нүлөөлхэ байха гэжэ этигэн найдаха дүүрэн үндэһэ баримтатайбди.

В. ГОНЧАРОВ, В. СЕРОВ.

ПРАВДА БУРЯТ

Нэгэдэхи хуудаһ «Октябрьда — ажалай жалтанууд» — суглуул Республикын Хүндэ самбар.

Хоёрдохи хуудаһ «Ударидагшад» — З. Су вой корреспонденци. «Т жэлэй харгы зам» — луулбари.

Гурбадахи хуудаһ «Бэдэрэлгын хамтарал Извековэй корреспонд «Хамаарал» — Г. Кле вэй корреспонденци. «Т жэлэй харгы зам» — луулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһ Уласхоорондын шэнж Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ

«Орбита» харуулна

14.35 — Һүүлэй һо 14.45 — Багашуулда амитад тухай». Ленинг һаа дамжуулга. 15.1 «Русская мозаика». Ар дуунууд, хатарнууд, част кануд. 15.55—«Мы и жество как знамя пронес — поэтическэ компо 16.10 — «Эхэ орон һайндэрэй урда тээ». 1 — 17.20 — Забһарла 17.20 — Үнгэтэ телеви Т. Ян «Шинии эдир на —телевизионно зүжэг. 1 — Г. Свиридов. «Форт наар наадаха соната».

Улаан-Үдэ харуулна

19.00 — Агуухэ Ок риин социалис револю 56 жэлэй ойдо зорюул һан Улаан-Үдэ хотын а шадай түлөөлэгшэдэй ёһололой заседани. Гү Буряадай Ленинэй орд оперо ба баледэй теат дамжуулга. 19.40 — «Д наа Петроградта» — визионно очерк. 19.55 Буряадай искусствын тернуулай һайндэрэй церт. Гүрэнэй Буря Ленинэй оперо ба бал театрһаа дамжуулга. һарлалгын үедэ — «Те норамын» программа ха лагдаха.

«Орбита» харуулна

21.55 — Агуухэ О риин социалис револю 56 жэлэй ойдо зорюул һан баяр ёһололой засед Һайндэрэй концерт. К лиин съезднүүдэй ордо дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАМ

«Орбита» харуулна

19.00 — «Время» — дээсэлэй программа. — «Документальна экр Поэт Р. Рождестве дамжуулга хүтэлхэ.

«Спортлотогой». «Спортлото-2-ой» октябриин 30-да Пермь хотодо үнгэргэгдэһэн тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Хоёр хүн зургаан номер таажа, тус тустаа 5000 түхэриг шүүгээ. Табан номер таагшад — 1550 түхэриг, дүрбэн номер таһан хүнүүд—35 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг шүүһэн байна.

«Спортлото-2»: Хэншье зүргаан номер таажа шадаатүй. Табан номер таһан хүнүүд—2967 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 76 түхэриг, гурбан номер таһан хүнүүд 3 түхэриг абаха болобо.

Шүүбэринүүд Түбэй нөөсэлгын кассануудаар ноябриин 11-һээ декабриин 10 болотор түлэгдэхэ.

Удаадахи тираж ноябриин 10-да Казань хотодо үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

ҮБЭЛ ҮҮДЭ ТОНШОНО

Ноябрь һарада республикымнай газар дайда дээрэ намарай һүүлшын ольбо үнажа, хүйтэнэй амин ородог, тиихэдэ хойто аймагуудта, мүн хадата газарнуудта үбэлэй үнгэ шарай үзэгдэдэг юм. Үдэр улам богони боложо, һүниндөө жабарлан, хүйтөөр үлеэдэг. Һарын һүүл багта дэлхэй хүбэн сагаан саһаар хушагдадаг.

Үдэр ерэхэ бүри хүйтэн улам шангадажа, гол мүрэн соогуур зайрам ябажа эхилдэг. Жабартай хүйтэн һүнинүүдэй тогтоходо, гол мүрэнүүд мүльһөөр хушагдадаг. Сэлэнгэ, Зэдэ, Хёлго гэхэ мэтэ гол мүрэнүүд үшөө эртүүр, баймга саһанай хүсэд тогтоогүй байхада хүрэдэг.

Энэ жэлэй ноябрь һарада хүйтэншэг байхаар багсаагдана.

УРДА АЙМАГУУДТА. Һарын туршада агаарай дунда зэргын температура 10—13 градус хүйтэн байха. Эгээн дулаан үдэрнүүд (һүниндөө 6—11 градус хүйтэн, үдэртөө 1 градус дулаанһаа 4 градус хүйтэн) түрүүшын арбан хоногой туршада үзэгдэхэ. Тиигэбэшье энэ арбан хоногой тэн багаар һүниндөө 13—18, үдэртөө 6—11 градус хүйтэн болохо байна. Хоёрдохи арбан хоногто агаарай температура һүниндөө 15—20, үдэртөө 13—18 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ. Гурбадахи арбан хоногто хүйтэн шангадажа, һүниндөө 24—29, үдэртөө 15—20 градуста хүрэхэ.

Һарын туршада дунда зэргээр 5—10 миллиметр саһан орохо. (Энэмнай нормо соогоо, зарим нютагуудта нормоһоо бага болоно). Һарын арбаадаар, тэн багаар мүн 24—27-до бүрхэг үдэрнүүд болохо, саһаар бордоһолхо. Бэшэ үдэрнүүдтэ бага сага үүлэтэй байха, саһая орохогүй, манатаха, Баруун-хойто зүгһөө секундын 3—5 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, һарын тэн багта, 27—28-да зарим нютагуудта бордоһолхо, секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр шуурагалха.

БАРУУН-УРДА АЙМАГУУДТА. Агаарай дунда зэргын температура 11—15 градус хүйтэн болохо. Түрүүшын арбан хоногой эхиндэ дулааржа, һүниндөө 5—10, үдэртөө 0—5 градус хүйтэн болохоор багсаагдана. Гурбадахи декадада хүйтэржэ, һүниндөө 27—32, үдэртөө 15—20 градуста хүрэхэ байна. Бэшэ үдэрнүүдтэ һүниндөө 16—21, үдэртөө 8—13 градус хүйтэн болохо.

Һарын туршада дунда зэргээр 5—10 миллиметр саһан орохо. Түрүүшын арбан хоногой эхиндэ, һүүл багта, 15—18-да, гурбадахи арбан хоногто үүлэтэжэ, саһан бургаха. Зүүн тээһээ һулаханаар һалхилха, һарын тэн багта, 20—21-дэ баруун-хойноһоо һалхин шангадажа, секундын 15 — 17 метр хүсэтэй, шуурган болохо.

ХОЙТО АЙМАГУУДТА. Һарын туршада дунда зэргээр 15—24 градус хүйтэн болохо. Түрүүшын арбан хоногой эхиндэ, һүүл багта дулаан үдэрнүүд үзэгдэжэ, һүниндөө 15—20, үдэртөө 4—9 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ. Гурбадахи декадада һүниндөө 33—38 градус, үдэртөө 20—25 градус хүйтэн болохо байна. Бэшэ үдэрнүүдтэ һүнин 23—28, үдэртөө 15— градус хүрэтэр хүйтэрж

Һарын хугасаа соо ба саһан орохогүй. Үүлэ б тай байха. Дунда зэр 15—25 миллиметр са орохо (нормо соогоо). За нютагуудта хүйтэржэ, то рон манарха.

Л. ГОНЧАРОВА, сагай уларил шэнжэлд инженер.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной ноябриин 6. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-01633. Заказ №